

วิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
สิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

**Factors Affecting People Participation Level in Environmental
Management: A Case Study of Tambon Ko Samui Municipality,
Changwat Surat Thani**

นายสุรเดช สมใจหมาย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2551

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร)

ปริญญา

การจัดการทรัพยากร

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม
: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Factors Affecting People Participation Level in Environmental Management: A
Case Study of Tambon Ko Samui Municipality, Changwat Surat Thani

นามผู้วิจัย นายสุรเดช สมใจหมาย

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สมเพ็ชร มังกรดิน, Ph.D.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธันวา จิตต์สงวน, Ph.D.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนุชนา มั่งคั่ง, Ph.D.)

ประธานสาขาวิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนุชนา มั่งคั่ง, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญจนา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม
: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Factors Affecting People Participation Level in Environmental Management: A Case Study of
Tambon Ko Samui Municipality, Changwat Surat Thani

โดย

นายสุรเดช สมใจหมาย

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร)

พ.ศ. 2551

สุรเดช สมใจหมาย 2551: ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
สิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร) สาขาวิชาการจัดการทรัพยากร โครงการสหวิทยาการระดับ
บัณฑิตศึกษา ปรธานกรรมการที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์สมเพ็ชร มังกรดิน, Ph.D. 125 หน้า

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม:กรณีศึกษา
เทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การจัดการสิ่งแวดล้อม และวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล จากการสัมภาษณ์
หัวหน้าครัวเรือนตัวอย่าง จำนวน 318 ครัวเรือน และทำการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์
สำเร็จรูป สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ด้วยวิธีการ
t-test และ F-test

ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 51.90 มีอายุเฉลี่ย 40.25
ปี ระยะเวลาในการอยู่อาศัยเฉลี่ย 26.61 ปี มีระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 25.80
ส่วนใหญ่ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 31.10 มีรายได้เฉลี่ย 14,672.42 บาท กลุ่มตัวอย่าง ไม่เป็น
สมาชิกกลุ่มใดๆในชุมชน โดยคิดเป็นร้อยละ 76.70 และไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม คิด
เป็นร้อยละ 66.70 ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นที่สำคัญที่สุด คือปัญหาด้านขยะมูลฝอย
และสิ่งปฏิกูล โทรทัศน์เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่ที่ได้รับเกี่ยวกับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมเป็น
ประจำ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.60 วิธีที่ให้ประชาชนเข้าถึงข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า การมีโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสามารถช่วยให้ความรู้
เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.70 กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในระดับค่อนข้างสูง
ความคาดหวังถึงผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปาน
กลาง กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิก
กลุ่ม การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ในการที่จะให้กลุ่ม
ตัวอย่างเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ควรมีการจัดตั้งกลุ่มสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีการจัดฝึกอบรม ให้ความรู้
ประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเผยแพร่ผลประโยชน์ที่จะได้จากการมามีส่วนร่วมกันในการจัดการสิ่งแวดล้อม
ของประชาชน เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงผลประโยชน์ของการจัดการสิ่งแวดล้อมและเข้ามามีส่วนร่วม
มากขึ้น

Suradesh Somjaimay 2008: Factors Affecting People Participation Level in Environmental Management: A Case Study of Tambon Ko Samui Municipality, Changwat Surat Thani
Master of Science (Resource Management), Major Field: Resource Management,
Interdisciplinary Graduate Program. Thesis Advisor; Associate Professor
Sompetch Mungkorndin, Ph.D. 125 pages.

The Objectives of this study were to find people participation level in environmental management and socio-economic and analyses of factor affecting people participation in environmental management. The data were collected by questionnaires for interviewing 318 respondents. The obtained data were analyzed by instant computer program. statistic used were percent, mean, maximum-minimum, t-test and F-test.

Results of the study showed that most respondents were male (51.90%), their average age was 40.20 years, average of resettled period was 26.61 years, most of them had bachelor's degree (25.80%), main occupation was private business (31.10%), average income was 14,672.42 baht/month. Sampling groups were not in any member group (76.70%) and never trained in environments (66.70%). Most important environmental problem seen by sample group was refuse and waste problem. Television was main source of environmental informations (50.60%). Information approach for sample groups was environmental training programs to gain their environmental knowledge (44.70%). Knowledge of sample groups was at high level. Expectation of their benefits received from environmental management participation was in moderate level. Participation in environmental management of the groups was in moderate level.

The study showed that factors affecting participation were age, education level, member group and environmental training. In order to raise participation levels of community, establishment of environmental groups in the community should be made; trainings, dissemination of knowledge, public relation, publicity of benefits from people participation in environmental management will make people aware of benefits from environmental management.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จาก รองศาสตราจารย์สมเพ็ชร มังกรดิน ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธรรมา จิตต์สงวน กรรมการวิชาเอก และผู้ช่วยศาสตราจารย์นุชนาถ มั่งคั่ง กรรมการวิชาการ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการตรวจสอบแก้ไข ให้คำแนะนำ คำปรึกษา กระตุ้นขวัญกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอมา รวมถึง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปิติ กันตังกุล ผู้แทนบัณฑิต ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมถึงคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และวิทยาการแขนงต่างๆ ตลอดจนที่อยู่ในรั้วเกษตรศาสตร์ และยังมีพี่ๆ เจ้าหน้าที่ทุกคนที่มีส่วนช่วยผลักดันในเรื่องทุกอย่างให้ดำเนินได้อย่างราบรื่น

ขอกราบขอบพระคุณ คุณไพศาล ศิริยงค์ เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมประจำเทศบาลเกาะสมุย ผู้ให้คำปรึกษาด้านข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัยครั้งนี้ รวมถึงคุณป้าเนาวรัตน์ บุญญานุกูล และครอบครัวสมาชิกทุกคนที่สมุย ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในทุกด้าน ขณะเก็บข้อมูล และที่ขาดเสียมิได้ผู้ที่ทำให้เกิดการรวบรวมกำลังใจครั้งใหญ่ให้ฟันฝ่าผ่านคืนวันอันโหดร้าย อยู่สู้เพื่อจะมีวันนี้ และเพื่อก้าวต่อไปในวันข้างหน้า รวมทั้งน้ำพักน้ำแรงของเพื่อน ๆ น้อง ๆ สาขาการจัดการทรัพยากรทุกคน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและดูแลกันเสมอมา

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณพ่อสิทธิ คุณแม่ดา และขอบคุณน้องแอร์ ไปจนถึงทุกคนที่ผ่านเข้าออกบ้านแสงทอง ที่ให้กำลังใจ ให้โอกาสทางการศึกษาและห้วงใยตลอดเวลา เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยจนสามารถสำเร็จการศึกษาครั้งนี้ และขอมอบความสำเร็จนี้พร้อมกับความรู้สึกดีๆ ทั้งหมดที่ผ่านมา แก่ทุกท่านผู้ที่มีส่วนร่วมทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเสร็จสิ้นไปได้ด้วยดี

สุรเดช สมใจหมาย

พฤษภาคม 2551

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	7
แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	17
แนวความคิดเกี่ยวกับทรัพยากรส่วนรวม	23
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
พื้นที่ศึกษา	28
กรอบแนวคิดในการศึกษา	31
สมมติฐานงานวิจัย	33
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	35
วิธีการเก็บข้อมูล	35
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	38
การวิเคราะห์ข้อมูล	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลและวิจารณ์	44
ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม	44
การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	49
ความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม	55
ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	61
ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม	65
สภาพปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม	72
ปัจจัยที่ผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม	75
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	88
สรุปผลการศึกษา	88
ข้อเสนอแนะ	91
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	94
ภาคผนวก	99
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	100
ภาคผนวก ข การเป็นสมาชิกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง	112
ภาคผนวก ค การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง	114
ภาคผนวก ง ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ของกลุ่มตัวอย่าง	116
ภาคผนวก จ สื่ออื่นๆที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่าให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม	119

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย	31
2	สถิติการสู่มตัวอย่าง กรณีที่ทราบจำนวนประชากร	36
3	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในแต่ละตำบล	37
4	ระดับการมีส่วนร่วม	39
5	ข้อมูลเพศและอายุของกลุ่มตัวอย่าง	45
6	ระยะเวลาในการอยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง	45
7	ระดับระยะเวลาในการอยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง	46
8	ระดับการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง	46
9	อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง	47
10	รายได้ของกลุ่มตัวอย่าง	48
11	ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง	48
12	การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง	49
13	การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง	49

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	50
15	ลำดับความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง	52
16	แหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่ที่ได้รับเกี่ยวกับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง	54
17	คำถามเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง	55
18	ระดับคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง	60
19	ระดับคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง	60
20	ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง	61
21	คะแนนผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง	64
22	ระดับคะแนนผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง	64
23	ระดับการมีส่วนร่วมทุกด้านในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี	65

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
24	ระดับการมีส่วนร่วมทุกด้านในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี	71
25	ความสนใจกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง	74
26	วิธีให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่จะได้ผลมากที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง	74
27	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีเพศแตกต่างกัน	75
28	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีอายุแตกต่างกัน	76
29	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน	77
30	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยแตกต่างกัน	78
31	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
32	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน	80
33	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีอาชีพแตกต่างกัน	81
34	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีรายได้แตกต่างกัน	82
35	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน	83
36	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีความคาดหวังประโยชน์ที่คาดหวังที่คาดว่าจะได้รับแตกต่างกัน	84
37	สรุปผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย	85

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	บันได 8 ขั้นของการมีส่วนร่วม	17
2	แผนที่แสดงขอบเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี	29
3	กรอบแนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม	32
4	กรอบแนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม	42

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลส่งเสริมการพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภค เพื่อความสะดวกให้นักธุรกิจเข้ามาลงทุนภายในประเทศ รัฐบาลได้มีนโยบายและให้สิทธิในการใช้ประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรทั้งนี้เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการเข้ามาลงทุนของชาวต่างชาติ ทำให้ทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่รัฐบาลมองเห็นถึงคุณค่าที่สามารถดึงรายได้เข้าสู่ประเทศ รัฐบาลจึงมีการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยว จากการส่งเสริมชาวต่างชาติให้การตอบรับในการท่องเที่ยวของประเทศไทย ส่งผลต่อการลงทุนธุรกิจการท่องเที่ยว มีการสร้างโรงแรม สร้างบ้านพักตากอากาศเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น

จากการใช้ประโยชน์พื้นที่ทำให้เกิดแหล่งชุมชนที่เพิ่มขนาดขึ้น มีผลต่อการใช้ทรัพยากรในพื้นที่และจากการขยายตัวทางด้านธุรกิจ และการขยายตัวของชุมชนมีผลโดยตรงต่อสภาพแวดล้อมและการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะมีความสำคัญในการสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เมื่อมนุษย์ได้เรียนรู้การคัดแปลงทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ สิ่งตามมาคือผลกระทบทางนิเวศวิทยาที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย ขาดความรู้ ขาดวิธีการจัดการ และยังขาดความคิดในการฟื้นฟูและการอนุรักษ์ เป็นผลให้ทรัพยากรถูกทำลายลงไปจนอยู่ในภาวะวิกฤติ จึงสมควรที่จะทำการระดมความรู้ความคิดเพื่อนำไปสู่การบริหารและการจัดการทรัพยากร ควบคู่ไปกับการฟื้นฟู การอนุรักษ์อย่างเหมาะสม เพื่อควบคุมหรือลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้ได้มากที่สุด

ทิศทางการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาเน้นการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวจึงก่อให้เกิดปัญหามากมายในชุมชน เมื่อภาครัฐเริ่มตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆที่เกิดขึ้นมาอย่างมากมาย จึงได้กำหนดแนวทางการจัดการทรัพยากรไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยได้เริ่มจากฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524 เป็นต้นมา โดยให้มีการปรับปรุงแนวทางการ

พัฒนาประเทศในนโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการ และรวมไปถึงการส่งเสริมองค์กรท้องถิ่นและภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 ได้กำหนดกลยุทธ์เพื่อสนับสนุนบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยให้มียุทธศาสตร์ความเชื่อมโยงของการพัฒนาชนบทและเมืองให้มีความสัมพันธ์อย่างเกื้อกูลและเกิดความสมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยวิธีการใช้ความเข้มแข็งของชุมชน และประชาสังคม ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม นั่นคือการผลักดันกลไกการกระจายอำนาจ การบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นการสร้างกระบวนการประสานงานในการทำงานร่วมกันกับประชาชน การพัฒนาท้องถิ่น จึงเรียกได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน

การศึกษารั้วนี้ ได้เลือกศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในเขตตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนอันเริ่มจากหน่วยย่อยของเทศบาล คือ ในระดับชุมชน ซึ่งจะเป็นโยบายในการพิจารณาวางแผนการพัฒนาเทศบาลในระดับต่อไป โดยบทบาทของประชาชนมีหน้าที่ในการประสานงานดำเนินงานร่วมกับภาครัฐ และเอกชนในการพัฒนาชุมชนรวมถึงการส่งเสริมเผยแพร่งานพัฒนาชุมชนทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม และยังเป็นกลไกที่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาของชุมชนมากที่สุด หากกลไกด้านนี้มีข้อบกพร่องโอกาสที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนให้เกิดผลสำเร็จย่อมเป็นไปได้ยาก โดยปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่จะมีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนเอง และปัญหาสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ยังส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ซึ่งเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนนั้นกำลังเป็นที่ได้รับความสนใจอยู่ในปัจจุบัน ถ้าหากสามารถมีองค์ความรู้ที่เข้าใจถึงความละเอียดของการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมให้มากขึ้นได้ ก็จะเป็นรูปแบบหนึ่งที่ดีสำหรับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับอื่นๆ ก็จะกลายเป็นรูปแบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อไป

สำหรับพื้นที่ศึกษาภายในเขตตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น เนื่องจากมีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีกิจกรรมหลากหลาย ทั้งด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และเป็นแหล่งชุมชนที่พักอาศัย ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในหลายด้าน ได้แก่ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำท่วม ความแออัดของชุมชน นำไปสู่อุปสรรคทางด้านสังคมต่างๆ ซึ่งหากขาดความร่วมมือจากประชาชน เพื่อการแก้ไขและป้องกันปัญหา

สิ่งแวดล้อมแล้วนั้น ผลกระทบอาจขยายออกไปในวงกว้าง “ ปัจจุบันนี้มีชาวต่างชาติไม่น้อยกว่า 20,000 คน ที่ยึดเกาะสมุยเป็นบ้าน ทั้งที่มาอยู่ถาวรและมาพักผ่อนเป็นระยะเวลาต่างๆขณะที่ตามทะเบียนราษฎรของอำเภอเกาะสมุย มีประชาชนจริงประมาณ 45,000 คน เมื่อเปรียบเทียบกับประชากรอบบแพ่ง ที่เข้ามาทำมาหากินบนเกาะสมุย ซึ่งมีจำนวนประชากรประมาณมากกว่า 300,000 คน ชาวเกาะสมุยจึงกลายเป็นชนกลุ่มน้อยไป ธุรกิจการท่องเที่ยวที่เกาะสมุย ได้บูมอย่างสุดขีด นักท่องเที่ยวหลังไหลกันเข้ามาชื่นชมธรรมชาติตามหมู่เกาะกันอย่างล้นหลาม โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่ท่องเที่ยวมาฝั่งอ่าวไทยเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งนักลงทุนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศรวมทั้งบริษัทข้ามชาติเข้ามาทำการลงทุนเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่มีการใช้พื้นที่เพื่อสร้างโรงแรม รีสอร์ท บ้านพัก ขายชาวต่างประเทศ ส่งผลให้ราคาที่ดินสูงขึ้น บริเวณพื้นที่ของเกาะสมุย ทำหน้าที่รองรับธุรกิจท่องเที่ยวในปริมาณที่มาก เป็นเหตุให้ที่ดินที่เคยเป็นที่ลุ่มเดิม (แก้มลิงโดยธรรมชาติ) ที่นา หนอง บึง ที่พักน้ำ พื้นที่ทั้งที่มีเอกสารสิทธิหรือไม่ก็ตามถูกนำมาปรับสภาพพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งรองรับสิ่งปลูกสร้างต่างๆ พื้นที่ที่ถูกปรับสภาพเป็นเขื่อนขวางทางน้ำไหล ระบายลงทะเล ซึ่งเป็นสาเหตุของน้ำท่วม และน้ำขัง” (คม ชัด ลึก, 2548) สถานการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุให้เกาะสมุยก้าวเข้าสู่ความเป็นเมืองท่องเที่ยวอย่างเต็มตัว และต้องรองรับผลกระทบที่เมืองท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องประสบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางธรรมชาติหรือทางสังคม เช่น ความเสื่อมโทรมของธรรมชาติทั้งชายหาดและปะการัง การบุกรุกพื้นที่สาธารณะบนชายหาดและภูเขาด้วยสิ่งปลูกสร้างต่างๆดังที่กล่าวมาแล้ว ยังส่งผลถึงสภาพทางเศรษฐกิจโดยตรงต่อค่าครองชีพของผู้คนบนเกาะให้สูงขึ้นตามไปด้วยขณะเดียวกันทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเปลี่ยนไปจากการช่วยเหลือเกื้อกูลกันกลับเป็นไปในลักษณะสัมพันธ์แบบธุรกิจมากขึ้น ซึ่งหากขาดความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนเพื่อการแก้ไขและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมแล้วนั้น ผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและผลกระทบทางสังคมโดยรวมจะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ปัญหาเหล่านี้เป็นผลกระทบที่ประชาชนในพื้นที่ต้องมีส่วนร่วมในการกันแก้ไขกันอย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง และวางแผนดำเนินงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี และทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม และเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

นิยามศัพท์

ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้สามารถกำหนดขอบเขตและความเข้าใจในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม จึงได้กำหนดความหมายศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในด้านการได้รับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในด้านการติดตามประเมินผลสำหรับรูปแบบการเข้าร่วมทั้ง 4 รูปแบบนี้มีความหมายดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมพิจารณาความเป็นไปได้ตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือ โครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ หมายถึง การมีส่วนร่วมรับฟังขั้นตอนการปฏิบัติงาน การทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของชุมชน รวมไปถึงการแนะนำสมาชิกของชุมชน ให้เข้าใจถึงประโยชน์การเข้าร่วมทำกิจกรรม และชักชวนให้สมาชิกชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของชุมชน

3. การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนได้รับผลที่ดีจากการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานกิจกรรม หรือโครงการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของชุมชน

4. การมีส่วนร่วมในด้านการติดตามประเมินผล หมายถึง การเข้าร่วมประเมินผลการปฏิบัติการ ทั้งในส่วนของ การประเมินความก้าวหน้า ผลการดำเนินการ การเสนอความคิดเห็น ในกิจกรรม หรือโครงการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม หมายถึง ตัวแปรบางประการที่ผู้ศึกษาคาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งแบ่งเป็นด้านต่างๆ ทั้งหมด 6 ปัจจัย มีความหมายต่อไปนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย

1.1 เพศ หมายถึง ความเป็นชาย หญิงของประชาชนภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์

1.2 อายุ หมายถึง ระยะเวลาที่ประชาชนดำรงชีวิตอยู่ นับเวลาเป็นปีตั้งแต่เกิดจนปัจจุบัน

1.3 การศึกษา หมายถึง การศึกษาขั้นสูงสุดที่ประชาชนได้รับตามระบบการศึกษา

1.4 ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน หมายถึง จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชนของประชาชน

2. ปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วย

2.1 การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของประชาชน

2.2 การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเข้าร่วมฝึกอบรมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของประชาชน

3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

3.1 อาชีพ หมายถึง อาชีพหลักซึ่งเป็นแหล่งที่มาของรายได้หลักของประชาชน

3.2 รายได้ หมายถึง รายได้หลักต่อเดือนของประชาชนที่ได้มาจากการประกอบอาชีพ

4. การรับรู้ข่าวสาร หมายถึง การที่ประชาชนได้มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม จากสื่อต่างๆ และความถี่ของการติดตามข่าวสาร

5. ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ระดับที่ประชาชนมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั่วไป ได้แก่ ความหมาย สาเหตุปัญหาสิ่งแวดล้อม ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทาง กิจกรรม และมาตรการในการจัดการสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพแวดล้อมในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ในที่นี้รวมถึง สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง การจัดเก็บขยะ การจัดเก็บขยะในบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย อาคารสำนักงาน ทางเดินเท้า และการระบายน้ำทิ้งภายในชุมชน

2. สิ่งแวดล้อมทางสังคม หมายถึง การรวมกลุ่มของคนในชุมชน การส่งเสริมวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมือง การส่งเสริมวัฒนธรรม การประสานงานระหว่างสมาชิกชุมชนกับองค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย แนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม
3. แนวความคิดเกี่ยวกับทรัพยากรส่วนรวม
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

อรพินท์ สฟโชคชัย (2538) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมที่พูดถึงในเชิงการพัฒนาชนบท หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในชุมชนหรือประชาชนที่เข้ามามีบทบาท ในการดำเนินงานพัฒนาของภาครัฐเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างหนึ่ง แต่การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้างกว่าอาจจะหมายถึง การเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ของชุมชนโดยตรง การมีส่วนร่วมอาจมีได้ทุกระดับตั้งแต่การมีส่วนร่วมในระดับชาติลงไปจนถึงระดับหมู่บ้าน โดยที่การมีส่วนร่วมนี้จะมีความหมายว่าสมาชิกทุกคนจะร่วมรับประโยชน์และการร่วมลงทุนลงแรงด้วย จึงจะเป็นการมีส่วนร่วมตามความหมายที่เป็นธรรมชาติ

เจริญ ภัสระ (2540) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าหมายถึง ความพร้อมและ โอกาสที่ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายประชาชนหรือชุมชนยอมรับผิดชอบ

และกระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทฤษฎีที่แตกต่างกัน 4 ความหมาย คือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่กลุ่มประชาชนหรือขบวนการของประชาชน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นผู้อยู่ในวงนอกระบบราชการ ได้เพิ่มความสามารถในการควบคุม ทรัพยากรและสถาบันต่าง ๆ ตามสถานะสังคมที่เป็นอยู่

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถ ของตนเอง ในการจัดการและควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ใน สังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีใน ฐานะสมาชิกในสังคม และในการมีส่วนร่วมประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดง ออกมาในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ และความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานของ องค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

4. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับ โอกาส และได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้สึกนึกคิด แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขามี แสดงออกซึ่ง สิ่งที่เขาต้องการ แสดงออกถึงปัญหาที่กำลังเผชิญ และแสดงวิธีซึ่งแก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติโดยการ ช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

คันสนีย์ นิจพานิช (2542) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงกระบวนการที่ประชาชนหรือ ชุมชนได้พัฒนาขีดความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเข้ามามีบทบาทในการวางแผน การ จัดการดำเนินงาน ควบคุม กำกับ ติดตามและรับผลประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ต่อการดำรงชีพในสังคม หรือชุมชนนั้นอย่างมีศักดิ์ศรี การมีส่วนร่วมนั้นประชาชนจะได้รับการ พัฒนาการรับรู้ สติปัญญาอันจะนำไปสู่การตัดสินใจและดำเนินการด้วยตนเองต่อไป

Lisk (1985) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมที่กว้างว่า เป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับและทุกรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และโดยเฉพาะบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบแนวคิดการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางในทางเลือก การบริหาร และการประเมินผลของแผนงานและโครงการต่างๆ ที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น

รูปแบบและลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไพรัตน์ เตชะริน (2527) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดถึงความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิด สร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองต่อความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดหรือแก้ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมการตัดสินใจ การใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการหรือกิจกรรมที่ได้ทำไว้ โดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

Cohen และ Uphoff (1980) ได้ทำการอธิบายและวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วม โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision – making) ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ การเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบไปด้วย การสนับสนุน ทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านต่าง ๆ ประกอบไปด้วย ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม และผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบ การดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

อกิน ระพีพัฒน์ (2527) ได้สรุปรูปแบบหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนใน กิจกรรมการพัฒนาไว้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาของประชาชน ขั้นตอนนี้เป็นส่วนแรกที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าประชาชนยังไม่สามารถเข้าใจและค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยตัวเอง กิจกรรมต่างๆ ไร้ประโยชน์เพราะประชาชนจะขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น สิ่งที่น่าอนอนที่สุดคือประชาชนเป็นผู้อยู่กับปัญหาและรู้จักปัญหาของตนเองดีที่สุด แต่ประชาชนย่อมจะยังมองปัญหาของตนเองไม่ชัดเจนจนกว่าจะมีคนเข้ามาช่วยให้เขาวิเคราะห์ถึงปัญหา และสาเหตุของปัญหาให้เด่นชัดยิ่งขึ้น เจ้าหน้าที่จึงควรมีหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นกระจกเงาผู้คอยสะท้อนภาพ ผู้คอยชักให้ประชาชนมองเห็นภาพของปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาด้วยตัวของเขาเองได้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การวางแผนการดำเนินกิจกรรมมีความสำคัญหากเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาต้องการแต่ผลงานการพัฒนาและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยขาดซึ่งการมีส่วนร่วมในการวางแผน ส่งผลกระทบต่อการผลักดันให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวางแผน

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ถึงแม้ว่าประชาชนจะยากจนและขาดแคลนทรัพยากร แต่ประชาชนก็มีทรัพยากรที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานได้ เพราะจากประสบการณ์การทำงานในชนบทอย่างน้อยประชาชนก็มีแรงงานของตนเองเป็นขั้นต่ำที่จะเข้าร่วมได้ จะมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ ระวังรักษาและวางแผนกิจกรรมนั้นๆ ความเสียหายก็จะไม่เกิดขึ้น นอกจากนั้นการร่วมปฏิบัติงานด้วยตนเองทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด และเมื่อเห็นประโยชน์ก็สามารถจะดำเนินกิจกรรมนั้นด้วยตนเองต่อไปได้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

กาญจนา แก้วเทพ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ (2530) ได้กล่าวว่า ปัจจัยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทขึ้นอยู่กับ

1. ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตัวเอง ที่สามารถจะช่วยตนเองให้พร้อมกับการช่วยเหลือผู้อื่นได้ และจะต้องแสดงศักยภาพจะเข้าร่วมกับการพัฒนา
2. โครงสร้างเศรษฐกิจต่างๆ ที่มีเงื่อนไขแบบเศรษฐกิจ เป็นข้อเรียกร้องเบื้องต้นจะทำให้คนจนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วม
3. หน่วยครัวเรือนมีความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วม จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมและการควบคุมจากเบื้องล่าง มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งก็คือ พลังทางสังคมอันได้แก่ มาตรการทางสังคม วัฒนธรรม ศาสนา
4. การให้อิสระแก่กลุ่มชาวบ้านที่จะร่วมตัดสินใจด้วยกันในกิจกรรมต่างๆ จะสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเองให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

5. การตัดสินใจร่วมกลุ่ม ไม่ได้เป็นหลักการตามเหตุผลเชิงกำไรประโยชน์สูงสุดทางวัตถุ หากแต่ตัดสินใจเข้าร่วมบนพื้นฐานคุณค่าอย่างอื่น ผลประโยชน์เป็นสิ่งที่ตามมา

เมตตา กฤตวิทย์ และคณะ (2532) ได้กล่าวว่า ปัจจัยทางด้านบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ปัจจัยของสิ่งจูงใจ ปัจจัยโครงสร้างโอกาส และปัจจัยด้านอำนาจ ต่างเป็นปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมทางสังคมของประชาชน นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนอีกปัจจัยหนึ่ง คือ ปัจจัยทางการรับสื่อสาร เพราะการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาบุคคล ต่อการสร้างกลุ่ม และทำให้กลุ่มคงอยู่ต่อไป ซึ่งปัจจัยทางการรับสื่อสารมีความสอดคล้องกับทฤษฎีของ Rogers (1973) ซึ่งได้ระบุว่า การรับสื่อสารหรือข้อความต่าง ๆ เป็นกระบวนการทางสังคม การที่บุคคลจะมีการรับของใหม่นั้น ขึ้นอยู่กับกระบวนการติดต่อสื่อสาร จะประกอบด้วย ผู้ส่งสาร หรือแหล่งกำเนิดข่าวสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ส่วนช่องทางการสื่อสาร แยกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ช่องทางสื่อสารมวลชน เป็นวิถีทางในการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

2. ช่องทางสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้รับสารกับผู้ส่งสาร

Cohen และ Uphoff (1980) ยังได้เสนอว่า มีบุคคล 4 ฝ่ายที่มีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบท ซึ่งประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มีปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. อายุ และเพศ
2. สถานภาพในครอบครัว
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพของสังคม
5. อาชีพ
6. รายได้และทรัพย์สิน

7. ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น และระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ
8. พื้นที่ดินถือครอง และสถานภาพการทำงาน

จากปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมานี้สามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
 ที่ทำในการศึกษาครั้งนี้ คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาที่อยู่อาศัย
 ในชุมชน
2. ปัจจัยด้านสังคม ซึ่งประกอบด้วย การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและ
 การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วย อาชีพ และรายได้
4. ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม
5. ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
6. ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

สุธาวลัย เสถียรไทย (2543) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นรากฐานที่สำคัญใน
 กระบวนการตัดสินใจด้านการพัฒนา และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีผ่าน
 กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของประชาสังคมที่เป็นแรงผลักดัน ที่ทำให้เกิดกระบวนการ
 ตัดสินใจที่เหมาะสม ทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติที่ดี ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้
 ที่สุด

นันทวัฒน์ บรมานันท์ และ แก้วคำ ไกรสรพงษ์ (2544) ให้ความเห็นของความสำคัญของการ
 มีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่ต้องสนับสนุน การมีส่วนร่วมเป็นการพัฒนา
 สังคมที่มั่นคง ซึ่งเป็นสังคมที่ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย อีกทั้งการมีส่วนร่วมยังเป็นส่วน
 หนึ่งที่ทำให้เป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนในทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วันชัย วัฒนศัพท์ (2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ 8 ประการ คือ

1. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ บ่อยครั้งที่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ก่อให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีต สาธารณชนมักจะมีข้อมูลที่ สำคัญซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจ ก่อให้เกิดความแตกต่าง ระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ
2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผลในการ ขอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่ม ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้น ๆ ในการนี้ก็จะ ช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ ทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งโดยทั่วไปอาจจะ สูงกว่าค่าใช้จ่ายในการทำโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. การสร้างฉันทามติ (consensus building) การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้าง ข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาว
4. การเพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็น เจ้าของการตัดสินใจ และเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้ว เขาย่อมต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติได้ กลุ่มปัจเจกชนอาจจะรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าในกรณีที่ย้ำแรงที่สุด กระบวนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่ม สามารถลดการเผชิญหน้าอย่าง รุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้
6. การดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม วิธีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรม และการดำรงอยู่ของความชอบธรรมคือ จะต้องใช้กระบวนการที่มีความโปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อ สาธารณชน ซึ่งให้สาธารณชนมีส่วนร่วม
7. การคาดคะเนความหวังกังวลของประชาชน และค่านิยมของสาธารณชน

8. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน สิ่งสำคัญของการมีส่วนร่วม คือ การให้การศึกษาต่อสาธารณชนที่ดีขึ้น และการมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นเวทีการฝึกที่มีประสิทธิภาพของผู้นำท้องถิ่น

นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการของรัฐ ตามมาตราต่างๆที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

มาตรา 46 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา 56 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้ปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตนย่อมได้รับความคุ้มครองทั้งนี้ตามกฎหมายที่บัญญัติ

มาตรา 79 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดการมลพิษที่มีต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เริ่มนำวิธีใหม่ในการพัฒนาประเทศเพื่อจัดระเบียบทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการเปิดโอกาสให้คนไทยทุกกลุ่มสาขาอาชีพของประเทศไทยเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น และกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวางวงกว้างนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ

ที่ 9 ได้มีกลยุทธ์เพื่อสนับสนุนบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม โดยการผลักดัน กลไกการกระจายอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมแก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นการสร้างกระบวนการประสานงานในการทำงานร่วมกัน การ เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐกับประชาชนให้เกิดขึ้นมากที่สุด การพัฒนาศักยภาพของ ท้องถิ่น และการสนับสนุนทางวิชาการและแนวทางการบริหารจัดการ และรวมถึงการปรับกลไกที่ เอื้อต่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูอีกด้วย

มาตรวัดระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน

Arnstein (1969) ได้เสนอมาตรวัดในรูปแบบที่เรียกว่า “บันได 8 ขั้นของการมีส่วนร่วม” ซึ่ง Arnstein เสนอว่า จะเป็นการช่วยลดความสับสนของการมีส่วนร่วม อันเป็นการช่วยในการวิเคราะห์ ผลในขั้นสุดท้าย โดยระดับบันได 8 ขั้นนี้ ยังแยกได้เป็นการมีส่วนร่วม 3 ระดับ ดังนี้

ระดับล่างของบันได คือ (1) การถูกจัดการ และ (2) การถูกบำบัดรักษา ซึ่งทั้ง 2 ขั้นนี้ถือว่าเป็น การมีส่วนร่วม ประชาชนจะไม่สามารถมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือกำหนดโครงการได้ แต่สำหรับผู้มีอำนาจนั้น จะใช้การศึกษาและการให้ความช่วยเหลือกับผู้เข้ามามีส่วนร่วมได้

ระดับกลางของบันได คือ (3) การได้รับแจ้งข่าวสาร และ (4) การได้รับการปรึกษาหารือ ซึ่งถือเป็นระดับของสัญลักษณ์ที่ผู้มีอำนาจจะเปิด โอกาสให้มีส่วนร่วมได้ฟังและคิด แต่จะไม่มี อำนาจกระทำการใดๆ ส่วนขั้นที่ (5) การปลอมประโลม เป็นขั้นสูงสุดของระดับการเป็นสัญลักษณ์ โดยผู้มีอำนาจรู้ถึงสิทธิในการตัดสินใจ แต่ได้จำกัดอำนาจนั้นไว้

ระดับสูงของบันได คือ (6) การมีส่วนร่วม ซึ่งประชาชนสามารถเจรจาต่อรอง และจัดการ ในการสับเปลี่ยนกับผู้ที่อำนาจเดิม และขั้นสูงสุดของบันได (7) การมอบอำนาจ และ (8) การ ควบคุมโดยประชาชน ซึ่งประชาชนจะสามารถใช้อำนาจในการตัดสินใจและการจัดการ โดย สมบูรณ์ ดังภาพที่ 1

ระดับสูง	8.การควบคุมโดยประชาชน(Citizen Control)	ระดับที่อำนาจเป็นของ
	7. การมอบอำนาจ(Delegated Power)	ประชาชน
	6. การมีส่วนร่วม(Partnership)	(Degree of Citizen Power)
ระดับกลาง	5.การปลดปล่อย(Placation)	ระดับการมีส่วนร่วม
	4.การได้รับการปรึกษาหารือ(Consultation)	บางส่วน
	3. การได้รับแจ้งข่าวสาร(Information)	(Partial participation)
ระดับล่าง	2. การถูกบำบัดรักษา(Therapy)	ระดับที่ไม่ถือเป็นการมีส่วนร่วม
	1. การถูกจัดการ(Manipulation)	ร่วม(Non participation)

ภาพที่ 1 บันได 8 ขั้นของการมีส่วนร่วม

แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ความหมายของสิ่งแวดล้อม

วันเพ็ญ สุรฤกษ์ (2532) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีอยู่โดยรอบ ซึ่งต้องระวังรักษา

สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2535) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพอยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งทีมนุษย์สร้างขึ้น

เกษม จันทรแก้ว (2545) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพ ชีวภาพ และสังคม ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและมนุษย์ได้ทำขึ้น ทั้งนี้ยังได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติมอีกว่า หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่งที่ได้เห็นได้ด้วยตาและที่ไม่สามารถเห็นได้ด้วยตา สิ่งที่เป็นทั้งที่ให้คุณและให้โทษ และได้จำแนกสิ่งแวดล้อมออกเป็น 4 มิติ ดังนี้

1. มิติทรัพยากร (resources dimension) หมายถึง ทรัพยากรทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น มีบทบาทต่อมนุษย์ในการเอื้อให้ปัจจัยด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ให้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อันได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ (human use values) และคุณค่าคุณภาพชีวิต (life quality values)

2. มิติเทคโนโลยี (technology dimension) โดยมีบทบาทและความสำคัญต่อการใช้ ทรัพยากรอย่างมาก โดยมนุษย์นำเทคโนโลยีหลายรูปแบบทั้งด้านการนำทรัพยากรมาเพิ่มมูลค่า สร้างผลผลิต และด้านการป้องกัน บำบัด มลพิษ ซึ่งทั้งนี้ก็เพื่อสนองความต้องการของตนเอง

3. มิติของเสียและมลพิษสิ่งแวดล้อม (waste and pollution dimension) คือ เมื่อมีการใช้ ทรัพยากรด้วยเทคโนโลยีใดก็ตาม ย่อมมีของเสียและมลภาวะเกิดขึ้นเสมอ มิติทางของเสียและ มลพิษสิ่งแวดล้อมเป็นมิติที่แสดงให้เห็นผลของการใช้ทรัพยากร

4. มิติมนุษย์ (human dimension) หรือเศรษฐกิจสังคม เกี่ยวข้องกับมนุษย์ได้สร้าง พฤติกรรมของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อม ทั้งระบบสิ่งแวดล้อมย่อย หรือทั้งระบบสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีติ มนุษย์ประกอบด้วย ประชากร การศึกษา อานามัยและสาธารณสุข เศรษฐกิจ โบราณสถาน ความ ปลอดภัย การเมืองและการปกครอง การนันทนาการ

ประเภทของสิ่งแวดล้อม

นิวัติ เรืองพานิช (2542) ได้แบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ

1. สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ (natural environment) แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่
  - 1.1 สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต ได้แก่ พืช สัตว์ และมนุษย์
  - 1.2 สิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิต หรือสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ลมฟ้าอากาศ ดิน ภูมิ ประเทศ และ ไฟ
2. สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (man made environment) ส่วนใหญ่เป็นแบบแผนวิธีการ ดำเนินชีวิตของสังคมมนุษย์ สิ่งแวดล้อมเหล่านี้ได้แก่ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม

สิ่งก่อสร้างหรือสถาปัตยกรรม ศาสนา ระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษาและวิทยาการ
ต่าง ๆ เป็นต้น

ปัญหาสิ่งแวดล้อม

เกษม จันทร์แก้ว (2541) กล่าวว่า สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันนี้ทั้ง ระดับท้องถิ่น
ระดับจังหวัด ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ระดับทวีป และระดับโลก มีความคล้ายคลึงกันมาก
นอกจากความรุนแรงของแต่ละปัญหาเท่านั้นที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งปัญหาเหล่านั้นสามารถแบ่ง
ได้เป็น 10 ประเภท ดังนี้

1. การเพิ่มของประชากร
2. การลดลงของพื้นที่ป่าไม้
3. การสูญพันธุ์ของสัตว์ป่า
4. การขาดแคลนน้ำ
5. การเสื่อมโทรมและพังทลายของดิน
6. ผลที่เกิดจากเกษตรกรรม เช่น สารพิษตกค้างในผลผลิต ในดิน และแหล่งน้ำ
7. เมืองและชุมชนที่ไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน จนก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม สลัม ขยะ
การจราจร น้ำเสีย อากาศเสีย
8. สาธารณสุข /อนามัย เช่น การแพร่ของเชื้อโรคในอากาศทำให้เป็นภัยต่อชีวิต
9. การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม
10. ภาวะโลกร้อนมีผลกับดินฟ้าอากาศ และการผลิตอาหารในอนาคต

สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม

สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นเกิดจากหลายสาเหตุด้วยกัน ดังนี้ (เกษม จันทร์แก้ว , 2541)
กล่าวว่า

1. การใช้ทรัพยากรมากเกินไปเกินความสามารถต่อการปรับตัวของระบบสิ่งแวดล้อม เช่น การทำ
ป่าไม้ การทำประมง ทำเหมืองแร่ ฯลฯ

2. การนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการนำทรัพยากรมาใช้สนองความต้องการของมนุษย์โดยไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอหรือเหมาะสม

3. ช่วงเวลาในการใช้ทรัพยากรไม่เหมาะสม แทนที่จะนำทรัพยากรมาใช้ในช่วงฤดูแล้ง กลับนำมาใช้ในช่วงฤดูฝน

4. มีผู้ใช้ทรัพยากรมากเกินไป ทั้งนี้เพราะประชากรมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและปริมาณมาก

5. ผู้ใช้ทรัพยากรขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ ทำให้ขาดความระมัดระวังในการใช้ นอกจากจะนำมาใช้มาและไม่เหมาะสมแล้ว ยังมีส่วนสร้างของเสีย และมลภาวะเกิดขึ้นได้

6. เกิดมลสารใหม่หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมจากการใช้ทรัพยากร เช่น การใช้สารปราบศัตรูพืช ก่อให้เกิดการตกค้างในพืช ดิน และแหล่งน้ำ หรืออาจก่อให้เกิดการกระตุ้นให้สารธรรมชาติเพิ่มขึ้น

7. การผสมผสานระบบบริหารไม่เป็นไปตามทฤษฎี หรือไม่มีการประสานงานแต่ละระบบ สิ่งแวดล้อม จึงทำให้เกิดปัญหาลูกโซ่ และเพิ่มความรุนแรง แทนที่จะแก้ไขได้แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะไม่มีการวางแผนผสมผสานระบบบริหารงานมาก่อน

ความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อม

เกษม จันทรแก้ว (2544) ได้ประมวลผลการศึกษาคำหมาย และคำนิยาม ของคำว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม ไว้ดังนี้

1. การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นเหมือนกับการอนุรักษ์ แต่ต่างกันที่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นั้นเป็นเหมือนทฤษฎีและหลักการ ไม่ได้มีแผนงานปฏิบัติ ส่วนคำว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมนั้นเป็น คำที่มีความหมายในเชิงปฏิบัติได้

2. การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในระบบ สิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักและวิธีการอนุรักษ์วิทยาซึ่งผู้ใช้ต้องตระหนักดีว่าต้องมีทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมสำหรับมวลมนุษย์ต่อไป ทั้งปริมาณที่เพียงพอ คุณภาพเป็นไปตามความต้องการ และเวลาที่ต้องการต้องมีให้ได้ นอกจากนี้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต้องไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ยอมให้เกิดให้น้อยที่สุด หรือเกิดได้ตามความสามารถของธรรมชาติที่จะช่วยตัวเองได้เท่านั้น ถ้าเกินกว่านี้ก็จะเกิดมลพิษ สิ่งแวดล้อมได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การจัดการสิ่งแวดล้อม คือ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้นแผนการ ปฏิบัติ หรือหาวิธีการอนุรักษ์มาประยุกต์ใช้ กล่าวคือมีแผนการใช้ และดำเนินการต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างที่กำหนดไว้อย่างมีขั้นตอนและมีกลไกควบคุม

3. การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นแนวทางหนึ่งของนิเวศพัฒนาปฏิบัติ หรือพัฒนาแบบยั่งยืน กล่าวคือการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นหลักที่เปิดโอกาสให้มีการใช้ทรัพยากรได้ แต่ต้องไม่ให้คุณค่าทางนิเวศวิทยาสูญเสียไป หมายถึงว่า การนำทรัพยากรมาใช้ นั้น ต้องอยู่ในวิสัยที่ธรรมชาติฟอกตัวเองฟื้นฟูตัวเอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าเกินความสามารถของธรรมชาติแล้วปัญหาของเสียมี มากเกินไปจนกลายเป็นมลพิษสิ่งแวดล้อมก็จะมากตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สรุปได้ว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง การวางแผน การจัดสรร การใช้ทรัพยากรและ การกระทำหรือการดำเนินการใด ๆ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในชุมชน ทำให้ คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น และเกิดประโยชน์ต่อชุมชน

หลักการจัดการสิ่งแวดล้อม

เกษม จันทรแก้ว (2545) ได้อธิบายถึงหลักการในการจัดการสิ่งแวดล้อม มีขั้นตอน ดำเนินการดังนี้

หลักการที่หนึ่ง การกำหนดชนิด ประเภท และขอบเขตของสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้ประโยชน์ หลักการข้อนี้อาศัยพื้นฐานสมบัติเฉพาะตัวของสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีจุดเด่นเพื่อสร้างรูปแบบการจัดการ เป็นตัวนำแนวคิดในการกำหนดชนิด ประเภท กลุ่ม ระบบย่อย ระบบสิ่งแวดล้อมและการกำหนด ขอบเขต เช่น วางแผนการใช้ที่ดิน หรือกำหนดขอบเขตขึ้นมา ทั้งนี้เป็นเพราะสิ่งเหล่านี้อยู่บนโลก เนื่องจาก พื้นดินผิวโลกไม่สามารถขยายหรือหดไปได้เท่าที่มีอยู่ในการใช้ที่ดิน และ / หรือ กลุ่ม ทรัพยากรที่ไม่ถูกสมรรถนะและไม่เหมาะสมแล้ว จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยง ไม่ได้ ดังนั้น การวางแผนการใช้ที่ดิน ต้องดำเนินการแบ่งทั้งสมรรถนะที่ดิน คือ ลักษณะภูมิ

ประเทศ และความเหมาะสมตามคุณสมบัติของดิน และสภาพเศรษฐกิจ สังคมควบคู่กับการสร้างกฎ และมาตรการใช้ที่ดินระบุไว้ด้วย

หลักการที่สอง การกำหนดกิจกรรมเพื่อคงสภาพและ / หรือสร้างศักยภาพความยั่งยืนของ สิ่งแวดล้อม คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หลังจากการวางแผนแบ่งเขตพื้นที่แล้ว การกำหนดการใช้ทรัพยากรในแต่ละประเภทที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่กำหนด ต้องเป็นไปตามหลักวิชาการในและสาขาที่สำคัญ ต้องเป็นไปตามหลักการจัดการสิ่งแวดล้อม คือ เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนกำหนดขนาด และทิศทางการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นรูปธรรม

หลักการที่สาม การควบคุมในการกำจัด บำบัดของเสียและมลพิษจากกิจกรรมการใช้ ทรัพยากร เนื่องจากการนำทรัพยากรมาใช้ไม่ว่าลักษณะใดย่อมมีของเสีย และมลพิษเกิดขึ้นเสมอ ดังนั้น การใช้ทรัพยากรในเขตพื้นที่ใดก็ตาม จึงจำเป็นต้องมีการควบคุม บำบัด และกำจัดของเสีย และมลพิษให้หมดไป หรือลดน้อยลงจนสิ่งแวดล้อมสามารถรองรับได้ และไม่เป็นพิษภัยต่อ สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ โดยนำเทคโนโลยีเข้าไปควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม

1. กฎหมาย
2. การวางแผนสิ่งแวดล้อม
3. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
4. การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม
5. การสนับสนุนด้านงบประมาณ
6. การศึกษาประชาสัมพันธ์
7. บทบาทองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน

สรุปได้ว่า กฎระเบียบหรือมาตรการควบคุม การวางแผน การสนับสนุนด้านงบประมาณ การศึกษาประชาสัมพันธ์ และองค์กรเอกชนและองค์กรประชาชน ล้วนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการ จัดการสิ่งแวดล้อม

แนวความคิดเกี่ยวกับทรัพยากรส่วนรวม

มุมมองต่อทรัพยากรส่วนรวม

จากการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรส่วนรวม พบว่าได้มีการแบ่งแนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรส่วนรวมออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง ซึ่งมองทรัพยากรส่วนรวมในลักษณะของทรัพยากรที่เปิดให้ทุกคนเข้าไปใช้ประโยชน์ได้โดยเสรี (open access) โดยยึดถือความคิดจากบทความเรื่อง The Tragedy of the Commons (โศกนาฏกรรมของทรัพยากรส่วนรวม) ของ Garrett Hardin โดยบทความนี้ได้กล่าวถึงการตัดทอนผลประโยชน์จากทรัพยากรส่วนรวมที่ไม่มีใครเป็นเจ้าของ บุคคลจำนวนมากที่ใช้ทรัพยากรร่วมกันก็จะเข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรส่วนรมนั้น เพราะเหตุว่าถ้าตนเองไม่นำเอาทรัพยากรมาใช้ให้มากที่สุด บุคคลอื่นก็อาจจะทำเช่นนั้นอยู่ดี และตนเองก็ไม่สามารถถูกกันออกจากการได้ประโยชน์จากทรัพยากรส่วนรวม ย่อมไม่มีแรงจูงใจที่จะมีส่วนดูแลรักษาทรัพยากรนั้น จนในที่สุดทรัพยากรส่วนรมนั้นก็เสื่อมโทรมลง ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวนี้ถูกใช้เป็นเหตุผลของนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการบริหารจัดการจะมีประสิทธิภาพได้ต่อเมื่อมีปัจจัยจากภายนอกกลุ่มผู้ใช้ทรัพยากรส่วนรวมเข้ามาจัดการ โดยข้อเสนอเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกนั้นออกมาในรูปของนโยบายสองขั้ว คือ นโยบายที่เน้นให้การกำกับดูแลควบคุมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐ หรือเป็นสิทธิของรัฐ (state property) กับนโยบายที่เน้นการใช้กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล (private property) เป็นแรงจูงใจในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มที่สอง มองว่า ทรัพยากรส่วนรวมไม่จำเป็นจะต้องเกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างเสรี (open access) เสมอไป หากว่ากลุ่มผู้ใช้ทรัพยากรในสังคมจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ทางกลุ่มได้กำหนดขึ้นในการใช้ทรัพยากรนั้น ๆ แนวคิดดังกล่าวนี้สอดคล้องกับปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี และสุธาริน คุณผล (2543) ได้กล่าววาระบบกรรมสิทธิ์ร่วมมีฐานะที่เป็นหน่วยทางสังคมที่มีสมาชิกภาพที่ชัดเจน มีขอบเขตแน่นอน มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีกฎเกณฑ์บรรทัดฐานร่วมกัน ภายใต้สิทธิ และอำนาจของกลุ่ม การมองทรัพยากรส่วนรวมเป็นสิ่งเดียวกับของสาธารณะที่ไม่มีองค์กรทางสังคมควบคุมดูแล เป็นการมองโดยหลักการที่ว่ามนุษย์นั้นมีพฤติกรรมที่เห็นแก่ตัว และมุ่งกอบโกยผลประโยชน์ใส่ตัวให้มากที่สุด เป็นทัศนคติที่มีอคติแบบปัจเจกชนนิยม

(Individualistic bias) ที่ละเลยแบบแผนการร่วมมือ และการจัดการทรัพยากรร่วมกันในลักษณะกลุ่มหรือชุมชน ที่มีบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ทางสังคมเป็นตัวกำกับ

จากความแตกต่างของแนวความคิดที่กล่าวมาทั้งสองกลุ่ม ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ (2542) จึงได้แบ่งลักษณะของกรรมสิทธิ์ในการจัดการทรัพยากร (resource management regime) ออกเป็น 4 ระบบ โดยแยกส่วนของการเข้าไปใช้ทรัพยากรอย่างเสรี (open access) ออกจากทรัพยากรระบบกรรมสิทธิ์ส่วนรวม ดังนี้

1. ระบบกรรมสิทธิ์เอกชน (private property) คือ บุคคลผู้เป็นเจ้าของมีสิทธิ์ใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผล และมีหน้าที่ใช้ทรัพยากรในทางที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น และบุคคลอื่นมีหน้าที่จะต้องเคารพสิทธิ์ของผู้เป็นเจ้าของ
2. ระบบกรรมสิทธิ์ส่วนรวม (common property) คือ กลุ่มบุคคล หรือชุมชนมีสิทธิ์ในการใช้ทรัพยากรของกลุ่ม บุคคลภายนอกไม่มีสิทธิ์ใช้ สมาชิกของชุมชนมีหน้าที่ที่จะต้องเคารพกฎเกณฑ์ของชุมชน เพื่อดำรงไว้ซึ่งความยั่งยืนของทรัพยากร
3. ระบบกรรมสิทธิ์ของรัฐ (state property) คือ ทรัพยากรที่ถูกระบุขึ้น โดยสถาบันของรัฐ และรัฐมีสิทธิ์ในการกำหนดทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับทรัพยากร
4. ระบบกรรมสิทธิ์แบบเปิดกว้าง (open access) คือ ระบบที่ไม่มีใครเป็นเจ้าของทรัพยากร ทุกคนสามารถเข้าถึงได้และใช้ได้โดยเสรีเพราะไม่มีใครมีสิทธิ์นั้น การใช้เกินขอบเขตจึงอาจเกิดขึ้นได้เสมอ

อย่างไรก็ตามการระบุกรรมสิทธิ์ในการจัดการทรัพยากรนั้น ในแต่ละระบบต่างก็มีข้อดีข้อเสียที่แตกต่างกันไป เราไม่สามารถที่จะระบุได้ว่าระบบใดนั้นเป็นระบบที่ดีที่สุด หรือระบบใดสามารถทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่น ระบบกรรมสิทธิ์ส่วนรวมอาจเกิดความล้มเหลวก็ได้ หากเกิดความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวมของกลุ่มผู้ใช้ หรือจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น การเพิ่มขึ้นของประชากรในชุมชน หรือการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาทำลายทรัพยากรได้เร็วยิ่งขึ้น (ปรีชา, 2542)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้นำมาจำแนกตามตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ

ประภาพร ศรีสถิตย์ธรรม (2543) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ในการจัดการ สิ่งแวดล้อม: ศึกษาเฉพาะกรณีของชุมชนในเขตเทศบาล จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เพศที่ต่างกัน เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมใน ระดับที่สูง

2. อายุ

จูนิศร์ น้อยเพ็ง (2541) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภา ตำบลในการบริหารงานพัฒนาชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า กรรมการสภาตำบลในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีอายุน้อยมีส่วนในการบริหารงาน พัฒนาชนบทมากกว่า กรรมการสภาตำบลที่มีอายุมาก

3. การศึกษา

เขมราฐ ชัมภรัตน์ (2544) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิก สภาองค์กรบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณี กิ่งอำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานีพบว่า ปัจจัยด้านการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์กร บริหารส่วนตำบล ในกิ่งอำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี

4. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

วสันต์ จารุคังข์ (2543) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และป้องกันรักษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง พบว่าประชาชนที่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในพื้นที่เป็นเวลานาน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และป้องกันรักษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง มากกว่าประชาชนที่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในพื้นที่เป็นระยะเวลาดสั้น

ปัจจัยด้านสังคม

1. การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ไกรสร วิริยะ (2543) ได้ศึกษาการพิจารณาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางเศรษฐกิจกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของราษฎรบ้านสวนพลู ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี พบว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มของสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม การได้รับการฝึกอบรม การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชน

2. การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

กนก ชียงคบุตร (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ของราษฎรอาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครอง ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การได้รับการฝึกอบรม การได้รับข้อมูลข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

1. อาชีพ

มาโนชญ์ อุปสินธุ์ (2543) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษาโครงการป่าชุมชนบ้านสะมะแก ตำบลนาสวน อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนน้อยและเห็นว่ามีปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมุติฐานปรากฏว่า อาชีพ รายได้ การได้รับข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่ม การคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน

2. รายได้

สรวงสุตา พูลเจริญ (2542) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของคนตาบอด พบว่า รายได้ อาชีพ การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นสมาชิก การสนใจรับข่าวสารด้านการเมืองเป็นปัจจัยที่มีส่วนสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของคนตาบอด

ปัจจัยด้านความรู้/ความเข้าใจ

ฉัตรชัย คิ้วจาด (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษา ความคิดเห็นชุมชนคลองบางกอกน้อย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาก จะมีส่วนร่วมในพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่าประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อย

อรวรรณ นกน้อย (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล: ศึกษาเฉพาะกรณี คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรองคุณภาพโรงพยาบาลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล กล่าวคือ ยิ่งบุคลากรคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรองคุณภาพโรงพยาบาลมากเท่าใด การมีส่วนร่วมในการรับรองคุณภาพโรงพยาบาลจะยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น

ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ศราวุธ ศรีประเสริฐ (2543) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การได้รับประโยชน์จากภารกิจของเทศบาล มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น ของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลลำปลายมาศ

พื้นที่ศึกษา

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเกาะสมุยมีสภาพเป็นเกาะตั้งอยู่บนไหล่ทวีป อยู่ตอนกลางของอ่าวไทย นอกชายฝั่งทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีระยะทางห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 84 กิโลเมตร ระหว่างเส้นรุ้งที่ 9 องศา 30 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก ห่างจากแผ่นดินใหญ่ประมาณ 20 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร 750 กิโลเมตร ด้วยพื้นที่เฉพาะเกาะราว 227 ตารางกิโลเมตร กว้าง 21 กิโลเมตร ยาว 25 กิโลเมตร เกาะสมุยจึงมีขนาดใหญ่เป็นอันดับสามของประเทศ รองจากเกาะภูเก็ตและเกาะช้าง

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ทะเล เขตอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ทะเล เขตอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ทะเลอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ทะเล เขตอำเภอดอนสัก อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอไชยา อำเภอท่าฉาง อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี

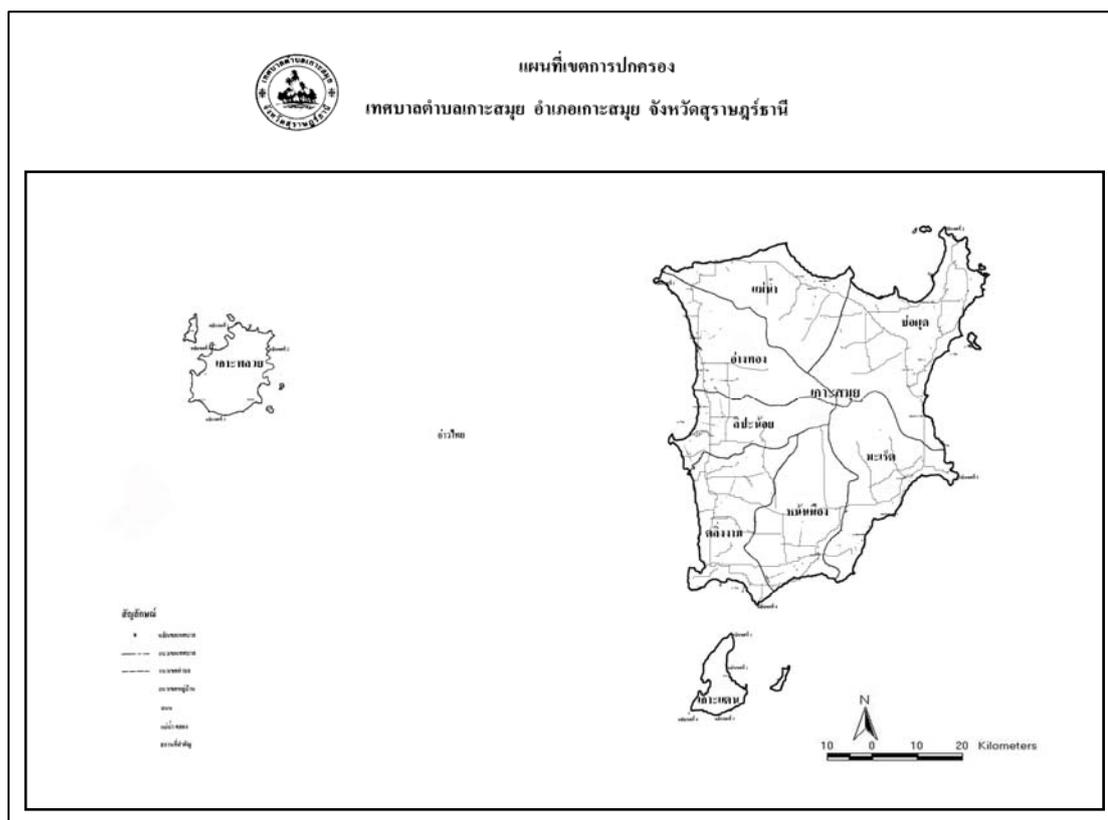
ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมมี อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดในเดือนเมษายน และพฤษภาคม ประมาณ 37 องศา และมีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดในเดือนธันวาคม และมกราคม ประมาณ 21 องศา โดยจะมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ 21 องศา ปริมาณฝนตกเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ 1,900 มิลลิเมตร ในเดือนพฤศจิกายน จะมีปริมาณฝนตกชุกที่สุดในรอบปี

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่บนเกาะสมุยกว่าครึ่งเป็นภูเขาและที่ดอนสูง มีโครงสร้างต่อเนื่องจากเทือกเขานครศรีธรรมราชเป็นภูเขาหินแกรนิตและภูเขาหินทราย ทอดตัวในแนวขวาง จากด้านตะวันตกเฉียงเหนือผ่านกลางตัวเกาะและพื้นที่ด้านตะวันตกเฉียงใต้ภูเขาตอนกลางเรียกว่า “ภูเขาใหญ่” ส่วนลูกอื่นๆ มีขนาดย่อมลงมา ยอดที่สูงอยู่ที่เขาท้ายควายสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 635 เมตร

ที่ราบ	ร้อยละ 33 ของพื้นที่ทั้งหมด
ภูเขา	ร้อยละ 54 ของพื้นที่ทั้งหมด
หาดทราย	ร้อยละ 8 ของพื้นที่ทั้งหมด
ที่ลุ่ม	ร้อยละ 5 ของพื้นที่ทั้งหมด

ภาพที่ 2 แผนที่แสดงขอบเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ที่มา: สำนักงานเทศบาลตำบลเกาะสมุย, 2551

การปกครอง

อำเภอเกาะสมุยแบ่งเขตการปกครองตาม พ.ร.บ. ลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2547 เป็นตำบล หมู่บ้าน ประกอบด้วย 7 ตำบล 39 หมู่บ้าน คือ

ตำบลอ่างทอง	มีจำนวนหมู่บ้าน 6 หมู่บ้าน
ตำบลลิปะน้อย	มีจำนวนหมู่บ้าน 5 หมู่บ้าน
ตำบลตลิ่งงาม	มีจำนวนหมู่บ้าน 5 หมู่บ้าน
ตำบลหน้าเมือง	มีจำนวนหมู่บ้าน 5 หมู่บ้าน
ตำบลมะเร็ด	มีจำนวนหมู่บ้าน 6 หมู่บ้าน
ตำบลบ่อผุด	มีจำนวนหมู่บ้าน 6 หมู่บ้าน
ตำบลแม่น้ำ	มีจำนวนหมู่บ้าน 6 หมู่บ้าน

ในปัจจุบันมีองค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น มีเทศบาลตำบล 1 แห่ง คือ เทศบาลตำบลเกาะสมุย ครอบคลุมพื้นที่เดิมพื้นที่เกาะสมุย มีเนื้อที่ 227 ตารางกิโลเมตร(142,031ไร่) จึงเป็นเทศบาลตำบลที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศ มีประชากรทั้งสิ้น 44,652 คน ชาย 21,820 คน หญิง 22,832 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 20,612 ครัวเรือน มีความหนาแน่นเฉลี่ยต่อพื้นที่ประมาณ 155.68 คน/ตารางกิโลเมตร ประชากรสามารถแยกเป็นรายตำบลได้ ดังตารางที่ 1

ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน

ประชากรจะอาศัยอยู่ใน 3 เกาะคือ เกาะสมุย เกาะพลวย และเกาะแตน โดยส่วนใหญ่กระจุกตัวหนาแน่นในตำบลที่เป็นศูนย์รวมบริการหลักของธุรกิจการท่องเที่ยว และในตำบลที่มีแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ ตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ด ตำบลบ่อผุด และตำบลแม่น้ำ โดยประชากรจะจับกลุ่มเป็นชุมชนใหญ่อยู่หลายชุมชน ได้แก่

1. ชุมชนกลางวัน เช่น ชุมชนหน้าทอน ชุมชนแม่น้ำ ชุมชนหัวถนน
2. ชุมชนกลางคืน เช่น ชุมชนเฉวง ชุมชนละไม ซึ่งบริเวณดังกล่าวเป็นศูนย์รวมแหล่งธุรกิจท่องเที่ยวและสถานบันเทิงต่างๆ ประชากรในเกาะสมุยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมควบคู่ไปกับอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย

ตำบล	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	จำนวนครัวเรือน
อ่างทอง	4,575	4,591	9,166	3,489
ลิปะน้อย	1,884	1,962	3,846	1,533
ตลิ่งงาม	2,410	2,522	4,932	1,413
หน้าเมือง	1,940	2,115	4,055	1,160
มะเร็ต	3,305	3,610	6,915	3,600
บ่อผุด	4,914	4,950	9,864	6,602
แม่น้ำ	2,792	3,082	5,874	2,815

ที่มา : ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรสำนักงานเทศบาลตำบลเกาะสมุย ณ วันที่ 3 พฤษภาคม 2547

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้สามารถอธิบายและสรุปกรอบแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างตัวอิสระและตัวแปรตามดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ หมายถึง ตัวแปรที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม อาชีพ รายได้ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม กิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมสามารถจำแนกออกเป็น 4 ส่วน คือ การร่วมตัดสินใจในกิจกรรม การร่วมปฏิบัติในกิจกรรม การร่วมในการรับประโยชน์จากกิจกรรมและการร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล การดำเนินงาน ซึ่งตัวแปรทั้ง 2 ตัวมีความสัมพันธ์กัน ดังภาพที่ 3

ตัวแปรอิสระ (X)	ตัวแปรตาม (Y)
<p>ปัจจัยส่วนบุคคล</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพศ 2. อายุ 3. การศึกษา 4. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน <p>ปัจจัยด้านสังคม</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม 6. การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม <p>ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. อาชีพ 8. รายได้ <p>ปัจจัยด้านความรู้/ความเข้าใจ</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม <p>ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ</p> <ol style="list-style-type: none"> 10. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 	<p>การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการสิ่งแวดล้อม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การร่วมตัดสินใจในกิจกรรม 2. การร่วมปฏิบัติในกิจกรรม 3. การร่วมในการรับประโยชน์จากกิจกรรม 4. การร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกรอบแนวคิดในการวิจัย และวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐานสำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลเกาะสมุยไว้ดังนี้

1. เพศของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
2. อายุของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
3. การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
4. ระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
5. การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
6. การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
7. อาชีพของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
8. รายได้ของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

9. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

10. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในครั้งนี้ ประกอบด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษานี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ โดยการสัมภาษณ์ประชาชนภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งประกอบด้วย 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลอ่างทอง ตำบลแม่น้ำ ตำบลบ่อผุด ตำบลมะเร็ด ตำบลหน้าเมือง ตำบลตลิ่งงาม และตำบลลิปะน้อย โดยมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 20,612 ครัวเรือน จากจำนวนครัวเรือนที่มีอยู่ทั้งหมดดังกล่าวนำมาทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multistage random sampling technique) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้ตารางสถิติการสุ่มตัวอย่างของ Herbert Arkin and Raymond R. Colton (1963) ดังตารางที่ 1 (ในการศึกษาจะกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5)

ตารางที่ 2 สถิติการสุ่มตัวอย่าง กรณีที่ทราบจำนวนประชากร

จำนวนประชากร (ครัวเรือน)	ความเชื่อมั่น ร้อยละ 99	ความเชื่อมั่น ร้อยละ 98	ความเชื่อมั่น ร้อยละ 97	ความเชื่อมั่น ร้อยละ 95
500,000	7,933	2,009	895	322
100,000	7,465	1,977	888	322
50,000	6,945	1,939	881	321
20,000	5,749	1,832	858	318
10,000	4,465	1,678	823	313
5,000	*	1,437	760	303
4,000	*	1,341	732	299
3,000	*	1,206	690	291
2,000	*	*	619	278
1,000	*	*	473	244

หมายเหตุ * กลุ่มตัวอย่างต้องมีมากกว่าร้อยละ 50 ของประชากร

ที่มา: Herbert Arkin and Raymond R. Colto, (1963)

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อให้เกิดการกระจายของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านของแต่ละตำบล จากครัวเรือนทั้งหมดในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย ได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$n_i = \frac{n \times N_i}{N}$$

โดยกำหนดให้

n_i	=	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบล
n	=	จำนวนครัวเรือนตัวอย่าง
N_i	=	จำนวนครัวเรือนในแต่ละตำบล
N	=	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด

ตัวอย่างการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างตำบลอ่างทอง

$$n_i = \frac{318 \times 3,489}{20,612}$$

$$= 53.83$$

จำนวนกลุ่มตัวอย่างตำบลอ่างทอง   54   ครั้วเรือน

ตารางที่ 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในแต่ละตำบล

ชื่อตำบล	จำนวน			สัดส่วนตัวอย่างต่อหมู่บ้าน	รวม
	ครั้วเรือน	ตัวอย่าง	หมู่บ้าน		
ตำบลอ่างทอง	3,489	54	6	9	54
ตำบลลิลปะน้อย	1,533	24	5	4.8	24
ตำบลดลิ่งงาม	1,413	22	5	4.4	22
ตำบลหน้าเมือง	1,160	18	5	3.6	18
ตำบลมะเร็ด	3,600	55	6	9.17	55
ตำบลบ่อผุด	6,602	101	6	16.83	101
ตำบลแม่น้ำ	2,815	43	6	7.17	43
รวม	20,612	317	39		317

จากการสุ่มเพื่อกำหนดขนาดตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 318 ตัวอย่าง และเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างกระจายในทุกหมู่บ้านผู้ศึกษาจึงได้คำนวณหาขนาดตัวอย่างตัวอย่างด้วยวิธีสัดส่วนตามจำนวนหมู่บ้านอีกครั้งหนึ่งโดยมีรายละเอียดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 317 ตัวอย่าง

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ใช้ในการศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยราชการต่างๆ การค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดของสถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลเกาะสมุย เช่น ข้อมูลด้านสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคม ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน แผนที่ของเทศบาลตำบลเกาะสมุย นอกจากนี้ยังรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

จากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ออกเป็น 2 ประเภท คือ

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สามารถแบ่งรวมเป็นกลุ่มๆ ได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล โดยการจัดระบบของตัวแปรต่างๆ ที่อยู่ในปัจจัยส่วนบุคคลนี้จะเป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับตัวบุคคลในแต่ละบุคคลโดยเฉพาะ

ปัจจัยด้านสังคม ตัวแปรที่จัดอยู่ในปัจจัยด้านสังคมนั้นจะสะท้อนถึงกิจกรรมที่บุคคลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมนั้นๆ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นการรวมเอาตัวแปรที่สะท้อนสภาพทางเศรษฐกิจของบุคคลนั้นๆ

ปัจจัยด้านเวลาในการอยู่อาศัย เป็นเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นที่สามารถบอกถึงความผูกพัน และเล็งเห็นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

ปัจจัยด้านความรู้/ความเข้าใจ เป็นความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยแสดงให้เห็นถึงระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เป็นผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ โดยจะแสดงให้เห็นถึงระดับของผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเข้ามามีส่วนร่วม

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ และค่าที่เปลี่ยนแปลงจะขึ้นอยู่กับตัวแปรอื่น ๆ ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม สำหรับข้อมูลการมีส่วนร่วมเป็นคำถามที่มีลักษณะคำถามเป็นมาตราวัดแบบ Likert Scale แบ่งเป็น 3 ระดับคะแนน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับการมีส่วนร่วม

ระดับการมีส่วนร่วม	คำถามเชิงบวก
มีส่วนร่วมมาก	ให้คะแนนเท่ากับ 3
มีส่วนร่วมปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ 2
มีส่วนร่วมน้อย	ให้คะแนนเท่ากับ 1

เมื่อรวบรวมและแจกแจงความถี่แล้ว ใช้ค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม ที่แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ มีส่วนร่วมมาก มีส่วนร่วมปานกลาง และมีส่วนร่วมน้อย เป็นเกณฑ์ในการหาอัตราค่าขึ้นเพื่อบ่งบอกถึงระดับการมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\text{อัตราภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{3 - 1}{3} \\ &= 0.67\end{aligned}$$

เกณฑ์ดังกล่าวจะทำให้สามารถแปลความหมายได้ดังนี้

1.00-1.67 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่มีส่วนร่วม หรือในระดับการมีส่วนร่วมน้อย

1.68-2.34 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย อยู่ในเกณฑ์พอใช้ หรือในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

2.34-3.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย อยู่ในเกณฑ์ดีหรืออยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) อธิบายวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตลอดจนข้อมูลตัวแปรด้านเศรษฐกิจ สังคม ความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าต่ำสุด โดยเสนอในรูปแบบของตาราง

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) วิธีการวิเคราะห์เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของตัวแปรอิสระต่าง ๆ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการอยู่อาศัย การเป็นสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การคำนึงถึง

ผลประโยชน์ที่ได้รับ แปรตามคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม:

กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้วิธี t-test และ F-test ในการทดสอบสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ การทดสอบสมมติฐานและคำนวณ โดยวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติ (กัลยา วานิชย์บัญชา) ดังนี้

1. t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรอิสระที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน ว่ามีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันหรือไม่ (two tailed test) โดยกำหนดสมมติฐานทางสถิติไว้ดังนี้

$$H_0: \mu_1 = \mu_2$$

$$H_1: \mu_1 \neq \mu_2$$

กำหนดให้

μ_1 เท่ากับ ค่าเฉลี่ยของตัวแปรกลุ่มที่ 1

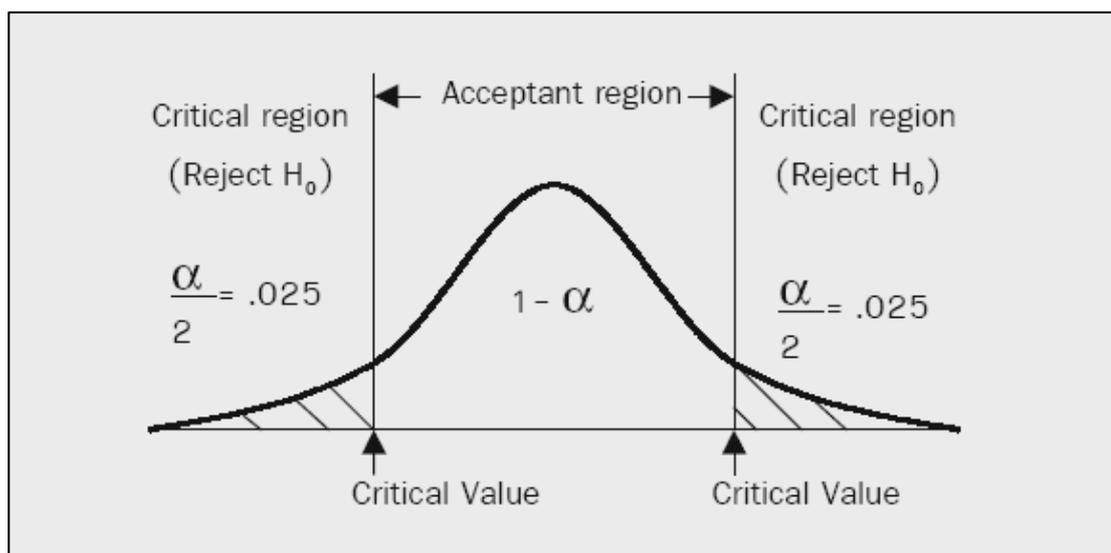
μ_2 เท่ากับ ค่าเฉลี่ยของตัวแปรกลุ่มที่ 2

โดยที่ H_0 คือสมมติฐานศูนย์ (null hypothesis) ซึ่งเป็นสมมติฐานทางสถิติที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยระบุว่าตัวแปร 2 กลุ่มนั้น ไม่มีความสัมพันธ์กัน หรือคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งของ 2 กลุ่มนั้น ไม่แตกต่างกัน ($\mu_1 = \mu_2$)

H_1 คือสมมติฐานเลือก (alternative hypothesis) เป็นสมมติฐานทางสถิติที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ของตัวแปร หรืออธิบายถึงคุณลักษณะหนึ่งของทั้ง 2 กลุ่ม ($\mu_1 \neq \mu_2$)

ถ้าค่า Sig. t มีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญ .05 จะตัดสินใจยอมรับสมมติฐาน H_0 แสดงว่าตัวแปรอิสระที่ถูกเลือกไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม นั่นคือ ไม่ควรใช้ปัจจัยตัวนี้มาพยากรณ์การมีส่วนร่วม แต่ถ้าค่า Sig. t มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 จะตัดสินใจปฏิเสธสมมติฐาน H_0 แสดงว่ามีตัวแปรอิสระที่ถูกเลือกมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม นั่นคือ ควรใช้ปัจจัยตัวนี้มาพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม

การสรุปผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม มีหลักเกณฑ์พิจารณาดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

จากภาพที่ 4 การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05 ซึ่งค่า นัยสำคัญนี้จะแสดงถึงพื้นที่หรือขอบเขตของความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้น พื้นที่ดังกล่าวเรียกว่า “เขตวิกฤติ” (critical region) ในการทดสอบสมมติฐานแบบสองทาง (two tailed test) จะ กำหนดเขตวิกฤติไว้ปลายโค้งทั้งสองข้างโดยแบ่งเขตวิกฤติออกเป็น 2 ส่วน ปลายละส่วน คือ นำ 2 มาหารค่าระดับนัยสำคัญ ในการศึกษาที่ตั้งระดับนัยสำคัญไว้ที่ระดับ .05 เขตวิกฤติแต่ละปลาย จะเท่ากับ $.05/2 = .025$ การทดสอบสมมติฐาน ถ้าค่าสถิติที่คำนวณได้ตกอยู่ในเขตวิกฤติก็สรุปได้ ว่า ปฏิเสธ H_0 (reject H_0) ซึ่งหมายถึงยอมรับ H_1 (accept H_1) แต่ถ้าสถิติที่คำนวณได้ไม่ตกอยู่ในเขตวิกฤติ แต่อยู่ในเขตยอมรับ (Acceptant region) ก็จะยอมรับ H_0 (accept H_0)

ในการศึกษาครั้งนี้สมมติฐาน H_1 จะตรงกับสมมติฐานในการศึกษาที่ตั้งไว้ ดังนั้นในการทดสอบสมมติฐานถ้า reject H_0 แสดงว่า ผลการทดสอบนั้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า

ตัวแปรอิสระที่ถูกเลือกมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมแต่ถ้า accept H_0 แสดงว่า ผลการทดสอบไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า ตัวแปรอิสระที่ถูกเลือกไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม

2. F-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในตัวแปรอิสระที่มีมากกว่า 3 กลุ่มขึ้นไป โดยกำหนดสมมติฐานทางสถิติไว้ดังนี้

$$H_0: \mu_1 = \mu_2 = \dots = \mu_n$$

H_1 : มีค่า μ อย่างน้อย 1 กลุ่มที่ค่าเฉลี่ยแตกต่างจากกลุ่มอื่น

ถ้าค่า Sig. F มีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญ .05 จะตัดสินใจยอมรับสมมติฐาน H_0 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง n ตัว ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมนั่นคือ ไม่ควรใช้ปัจจัยเหล่านี้มาพยากรณ์ แต่ถ้าค่า Sig. F มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 จะตัดสินใจปฏิเสธสมมติฐาน H_0 แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวมีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม

บทที่ 4

ผลและวิจารณ์

การวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ครั้งนี้เพื่อศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลของการวิจัยได้แบ่งออกเป็น 6 ส่วนตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม

ส่วนที่ 2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ส่วนที่ 5 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 6 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม

1. ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ครั้งนี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 318 ครั้วเรือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 51.90 โดยมีอายุเฉลี่ย 40.25 ปี โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุน้อยที่สุดมีอายุ 20 ปี และผู้ที่มีอายุมากที่สุดที่ตอบแบบสอบถามมีอายุ 84 ปี โดยมีช่วงกลุ่มอายุ 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.80 รองลงมาได้แก่ช่วงกลุ่มอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.60 ช่วงกลุ่มอายุ 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.00 ช่วงกลุ่มอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.10 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.50 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อมูลเพศและอายุของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 318)

ข้อมูลของประชากรกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	หมายเหตุ
เพศ			
ชาย	153	48.10	
หญิง	165	51.90	
อายุ			
20-30 ปี	70	22.00	Mean = 20 Max = 84 Min = 40.25
31-40 ปี	101	31.80	
41-50 ปี	91	28.60	
51-60 ปี	48	15.10	
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	8	2.50	

2. ระยะเวลาในการอยู่อาศัยในพื้นที่ตำบลเกาะสมุยจากการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาในการอยู่อาศัยน้อยที่สุดคือ 1 ปี มากที่สุดคือ 65 ปี เฉลี่ยการอยู่อาศัย 26.61 ปี ช่วงระยะเวลาการอยู่อาศัย 1-20 ปี มีกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 43.40 รองลงมาได้แก่ช่วงระยะเวลาการอยู่อาศัย 21-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.10 ระยะเวลาในการอยู่อาศัย 41-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.90 และอยู่อาศัยมากกว่า 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.60 ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ระยะเวลาในการอยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 318)

ระยะเวลาในการอยู่อาศัย	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	หมายเหตุ
1-20 ปี	138	43.40	Mean = 1 Max = 65 Min = 26.61
21-40 ปี	102	32.10	
41-60 ปี	76	23.90	
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	2	0.60	

หากนำค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยเป็นเกณฑ์ สามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยน้อย คือผู้ที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยเท่ากับหรือน้อยกว่า 26.61 ปี และหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยมาก คือผู้ที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยมากกว่า 26.61 ปี ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ระดับระยะเวลาในการอยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 318)

ระดับระยะเวลาในการอยู่อาศัย	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อย	162	50.90
มาก	156	49.10

3. ระดับการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 25.80 รองลงมาได้แก่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 21.40 ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 21.10 มัธยมศึกษาตอนต้นคิดเป็นร้อยละ 17.00 อนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 12.60 และสูงกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.90 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการศึกษาเลยมีเพียงร้อยละ 0.30 ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ระดับการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 318)

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่ได้ศึกษา	1	0.30
ประถมศึกษา	67	21.10
มัธยมศึกษาตอนต้น	54	17.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	68	21.40
อนุปริญญา/ ปวส.	40	12.60
ปริญญาตรี	82	25.80
สูงกว่าปริญญาตรี	6	1.90

4. อาชีพจากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ
ธุรกิจส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 31.10 รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 22.60 อาชีพค้าขาย คิด
เป็นร้อยละ 13.80 อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 12.90 อาชีพเกษตรกร คิด
เป็นร้อยละ 11.30 ในกลุ่มของพ่อบ้าน/แม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.90 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ประกอบ
อาชีพมีเพียงร้อยละ 1.30 ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 318)

อาชีพ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เกษตรกร	36	11.30
รับจ้าง	72	22.60
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	41	12.90
ค้าขาย	44	13.80
ธุรกิจส่วนตัว	99	31.10
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	22	6.90
ไม่ประกอบอาชีพ	4	1.30

5. รายได้ จากการศึกษารายได้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า รายได้น้อยที่สุดคือไม่มีรายได้
ในขณะที่รายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่มากที่สุดคือ 100,000 บาท โดยกลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ย
14,672.42 บาท โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ ไม่มีรายได้-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 81.40
รองลงมาคือมีกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 20,001-40,000 คิดเป็นร้อยละ 15.40 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้
40,001-60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.50 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 80,001-100,000 บาท คิดเป็นร้อย
ละ 0.60 ในขณะที่ไม่มีกลุ่มตัวอย่างใดเลยที่มีรายได้ 60,001-80,000 บาท ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 รายได้ของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 318)

รายได้	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	หมายเหตุ
ไม่มีรายได้-20,000 บาท	259	81.40	
20,001-40,000 บาท	49	15.40	
40,001-60,000 บาท	8	2.50	Min = 14,672.42
60,001-80,000 บาท	0	0.00	
80,001-100,000 บาท	2	0.60	

หากนำค่าเฉลี่ยรายได้ของกลุ่มตัวอย่างเป็นเกณฑ์ สามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่รายได้น้อย คือผู้ที่มีรายได้เท่ากับหรือน้อยกว่า 14,672.42 บาท และหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีรายได้มาก คือผู้ที่มีรายได้มากกว่า 14,672.42 บาท ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 318)

ระดับรายได้	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
น้อย	189	59.40
มาก	129	40.60

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

1. การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ของกลุ่มตัวอย่างจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 ใน 3 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดๆในชุมชนโดยคิดเป็นร้อยละ 76.70 ดังแสดงในตารางที่ 12 สำหรับการเป็นสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้ (รายละเอียดในภาคผนวก ข)

1. ชมรมคนรักสมุทร
2. กลุ่มอนุรักษ์ป่าเพื่อประชาชน
3. กลุ่มอาสาสมัครทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
4. กลุ่มนักสืบชายหาด
5. กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 12 การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 318)

การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่เป็น	244	76.70
เป็น	74	23.30

2. การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า กลุ่มตัวอย่าง 2 ใน 3 ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยคิดเป็นร้อยละ 66.70 ในขณะที่ที่เหลือเคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 318)

การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่เคย	212	66.70
เคย	106	33.30

การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นการเข้าร่วมการอบรมโครงการอนุรักษ์ชายฝั่งทะเล การในเรื่องอบรมการปลูกป่า การอบรมในเรื่องการคัดแยกขยะ และให้ผู้คนมีจิตสำนึกในการทำลายสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ รวมถึงเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และการอบรมสายอาสาสมัครพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (รายละเอียดในภาคผนวก ค)

จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้เคยรับการเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 106 ราย พบว่าเกือบทั้งหมดได้ประโยชน์จากการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 96.23 ในขณะที่ผู้ที่ไม่ได้รับประโยชน์จากการเข้ารับการฝึกอบรมมีเพียงร้อยละ 3.77 ดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

(n=106)		
ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าฝึกอบรม	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่ได้รับ	4	3.77
ได้รับ	102	96.23

จากการศึกษาการได้รับประโยชน์และไม่ได้รับประโยชน์ข้างต้น กลุ่มตัวอย่างได้ประโยชน์ในเรื่องต่างๆจากการเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและเหตุผลของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรมครั้งนี้ (รายละเอียดในภาคผนวก ง)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงเช่น การจัดการขยะ การใช้ทรัพยากรทางทะเล ที่ไม่ทำลายระบบนิเวศน์ อนุรักษ์ความสะอาดชายทะเล และการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระเบียบที่มีวิธีการทำให้ชุมชนของตนเองสะอาด น่าอยู่ เป็นต้น

ส่วนสาเหตุของกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าไม่ได้รับประโยชน์จากการเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม คือ การไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมและไม่สามารถหาเวลาว่างได้ จากการประกอบอาชีพและการไม่ได้เป็นสมาชิกจึงทำให้ไม่ทราบข้อมูลเรื่องการจัดการอบรมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

3. ปัญหาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เห็นว่า เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด พบว่า

ปัญหาที่สำคัญที่สุดในลำดับที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ปัญหาด้านขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล สำคัญเป็นลำดับแรกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.50 รองลงมาได้แก่ ปัญหาน้ำท่วม คิดเป็นร้อยละ 27.40 และ ปัญหาเกี่ยวกับระบบระบายน้ำ คิดเป็นร้อยละ 21.10

ปัญหาที่สำคัญที่สุดเป็นลำดับที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับระบบระบายน้ำสำคัญ เป็นลำดับที่ 2 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.80 รองลงมาได้แก่ปัญหาด้านขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล คิดเป็นร้อยละ 24.50 และปัญหาน้ำท่วม คิดเป็นร้อยละ 19.50

ปัญหาที่สำคัญที่สุดเป็นลำดับที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ปัญหาด้านขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล สำคัญเป็นลำดับที่ 3 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.80 รองลงมาได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการระบายน้ำคิด เป็นร้อยละ 15.70 ปัญหาเกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วมคิดเป็นร้อยละ 14.50 และปัญหาด้านมลพิษทางเสียง คิดเป็นร้อยละ 14.50

จากการสังเกตผลการศึกษาข้างต้นจะพบว่า ปัญหาด้านขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ปัญหา เกี่ยวกับระบบระบายน้ำ และ ปัญหาเกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วม กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในทุกระดับ ของปัญหาที่สำคัญ ในลำดับความสำคัญทั้งสามลำดับนั้นปัญหานี้ติดหนึ่งในสามของทุกลำดับ ความสำคัญเป็นปัญหาที่มีความดังแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ลำดับความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 318)

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม	จำนวน	ร้อยละ
ลำดับที่ 1		
ปัญหามลพิษทางน้ำหรือน้ำเสีย	39	12.30
ปัญหาน้ำท่วม	87	27.40
ปัญหาเกี่ยวกับระบบระบายน้ำ	67	21.10
ปัญหาด้านขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล	97	30.50
ปัญหาด้านมลพิษทางเสียง	15	4.70
ปัญหามลพิษทางอากาศ	9	2.80
อื่นๆ(ยาเสพติด)	4	1.30
ลำดับที่ 2		
ปัญหามลพิษทางน้ำหรือน้ำเสีย	38	11.90
ปัญหาน้ำท่วม	62	19.50
ปัญหาเกี่ยวกับระบบระบายน้ำ	98	30.80
ปัญหาด้านขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล	78	24.50
ปัญหาด้านมลพิษทางเสียง	19	6.00
ปัญหามลพิษทางอากาศ	22	6.90
อื่นๆ(สุนัขจรจัด)	1	0.30
ลำดับที่ 3		
ปัญหามลพิษทางน้ำหรือน้ำเสีย	60	18.90
ปัญหาน้ำท่วม	46	14.50
ปัญหาเกี่ยวกับระบบระบายน้ำ	50	15.70
ปัญหาด้านขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล	79	24.80
ปัญหาด้านมลพิษทางเสียง	46	14.50
ปัญหามลพิษทางอากาศ	35	11.00
อื่นๆ (ไม่มีฝั่งเมืองที่เหมาะสม)	2	0.60

4. แหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่ที่ได้รับเกี่ยวกับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า แหล่งข้อมูลข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างได้รับ ได้แก่

การรับข้อมูลข่าวสารทางโทรทัศน์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางโทรทัศน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.60 ที่มีการรับข้อมูลข่าวสารเป็นประจำ รองลงมาคือ เป็นบางครั้ง ร้อยละ 37.10 ส่วนที่ไม่เคยได้รับมีน้อยที่สุดคือร้อยละ 1.60

การรับข้อมูลข่าวสารทางวิทยุ กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารทางวิทยุเป็นบางครั้งมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.10 รองลงมาคือ ได้รับนานๆครั้ง คิดเป็นร้อยละ 32.10 และได้รับเป็นประจำ ร้อยละ 17.00 ส่วนที่ไม่เคยได้รับ มีน้อยที่สุดคือร้อยละ 7.90

การรับข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นบางครั้งคิดเป็นร้อยละ 42.50 รองลงมาคือได้รับเป็นประจำร้อยละ 27.00 และได้รับนานๆครั้งร้อยละ 25.20 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยได้รับ ร้อยละ 5.30

การรับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารนานๆ ครั้งร้อยละ 43.10 รองลงมาคือเป็นบางครั้ง ร้อยละ 24.80 ส่วนที่ไม่เคยได้รับมีจำนวนเพียงร้อยละ 21.10 และได้รับเป็นประจำ มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 11.00

การรับข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเลย คิดเป็นร้อยละ 96.50 รองลงมาคือเป็นประจำ ร้อยละ 2.20 ส่วนการได้รับเป็นบางครั้งและนานๆครั้ง มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 0.60 (ดังแสดงในตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 แหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่ที่ได้รับเกี่ยวกับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่ม
ตัวอย่าง

(n = 318)

แหล่งข้อมูล ข่าวสาร	เป็นประจำ	เป็นบางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยได้รับ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
โทรทัศน์	161 (50.60)	118 (37.10)	34 (10.70)	5 (1.60)
วิทยุ	54 (17.00)	137 (43.10)	102 (32.10)	25 (7.90)
หนังสือพิมพ์	86 (27.00)	135 (42.50)	80 (25.20)	17 (5.30)
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	35 (11.00)	79 (24.80)	137 (43.10)	67 (21.10)
อินเทอร์เน็ต	7 (2.20)	2 (0.60)	2 (0.60)	307 (96.50)

จากการศึกษาผลการศึกษาแหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่ที่ได้รับเกี่ยวกับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างข้างต้นพบว่า โทรทัศน์เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากที่สุดทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก โทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้ง่ายที่สุดเนื่องจากแทบทุกหลังคาเรือนมีโทรทัศน์และแทบทุกคนมักชมโทรทัศน์เป็นประจำ แต่ในขณะที่อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดอาจเนื่องมาจากผู้ที่เล่นอินเทอร์เน็ตมักจะเข้าชม โสมเพจที่ตนเองสนใจเท่านั้นจึงไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากสื่ออินเทอร์เน็ตเลย

ความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม

ในส่วนของการประเมินความรู้ความเข้าใจของประชาชนตำบลเกาะสมุย เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการทำกรตอบแบบสอบถามในส่วนของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีทั้งหมด 38 ข้อ คะแนนข้อละ 1 คะแนน พบว่ามีข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกมากกว่าร้อยละ 90 มีทั้งหมด 20 ข้อ ตอบถูกมากกว่าร้อยละ 80 แต่ไม่เกินร้อยละ 90 มีทั้งหมด 9 ข้อ ตอบถูกมากกว่าร้อยละ 70 แต่ไม่เกินร้อยละ 80 มีทั้งหมด 5 ข้อ ตอบถูกมากกว่าร้อยละ 60 แต่ไม่เกินร้อยละ 70 มีทั้งหมด 2 ข้อ และตอบถูกมากกว่าร้อยละ 40 แต่ไม่เกินร้อยละ 60 มีทั้งหมด 2 ข้อ ดังแสดงในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 คำถามเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 318)

ข้อความ	ตอบถูก (ร้อยละ)	ตอบผิด (ร้อยละ)	เฉลย
1. สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีอยู่โดยรอบ	317 (99.70)	1 (0.30)	ใช่
2. สภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์	316 (99.40)	2 (0.60)	ใช่
3. วัฒนธรรมวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนจัดเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคม	290 (91.20)	28 (8.80)	ใช่
4. การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในชุมชนจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กันไปทั้งทาง ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม	295 (92.80)	23 (7.20)	ใช่
5. ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม	175 (55.00)	143 (45.00)	ใช่
6. การอนุรักษ์ คือ การนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์	148 (46.50)	170 (53.50)	ใช่
7. ระบบขนส่งมวลชนที่ดีทำให้การดำเนินชีวิตมีความสะดวกสบายมากขึ้น	271 (85.20)	47 (14.80)	ใช่
8. การแยกขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะมีพิษ ทำให้การกำจัดทำได้ง่ายขึ้น	308 (96.9)	10 (3.10)	ใช่

ตารางที่ 17 (ต่อ)

(n = 318)

ข้อความ	ตอบถูก (ร้อยละ)	ตอบผิด (ร้อยละ)	เฉลย
9.การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็วเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม	294 (92.50)	24 (7.50)	ใช่
10.บริเวณที่มีการจราจรแออัดนั้นเป็นแหล่งเกิดมลพิษทางอากาศและเสียง	298 (93.70)	20 (6.30)	ใช่
11.มลพิษที่เกิดจากพื้นที่บริเวณโดยรอบเกาะสามารถส่งผลกระทบต่อมายังเทศบาลของท่านได้	302 (95.00)	16 (5.00)	ใช่
12.การจัดการสิ่งแวดล้อมจะต้องคำนึงถึงศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชน	265 (83.30)	53 (16.70)	ใช่
13.การจัดการสิ่งแวดล้อม ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน	266 (83.60)	52 (16.40)	ไม่ใช่
14.แบตเตอรี่ที่เสื่อมสภาพ กระจกฉีกขาด ฝาแมลงที่อัดลมหรือแก๊สถือว่าเป็นของเสียอันตรายที่ต้องจัดเก็บเป็นพิเศษ	296 (93.10)	22 (6.90)	ใช่
15. การดูแลรักษาสาธารณสมบัติที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ถนน ท่อระบายน้ำ บริเวณชายหาดเป็นหน้าที่ของเทศบาล โดยประชาชนไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง	266 (83.60)	52 (16.40)	ไม่ใช่
16.น้ำถือว่าเป็นทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมดไปแต่อาจจะขาดแคลนน้ำที่มีคุณภาพดีได้	244 (76.70)	74 (23.30)	ใช่
17.น้ำทิ้งที่ปล่อยออกจากตลาด โรงแรมสถานบริการ สถานประกอบการ บ้านเรือน ก่อให้เกิดการเน่าเสียของน้ำให้แหล่งธรรมชาติ	308 (96.90)	10 (3.10)	ใช่
18.หากแหล่งน้ำยังสามารถฟื้นฟูตนเองได้ น้ำเสียที่ปล่อยลงแหล่งน้ำจำเป็นต้องทำการบำบัด	276 (86.80)	42 (13.20)	ใช่
19. การสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียประจำชุมชนเป็นสิ่งจำเป็น	294 (92.50)	24 (7.50)	ใช่
20. การรักษาความสะอาดคูคลองในเขตเทศบาลจะช่วยบรรเทาปัญหาน้ำท่วม	303 (95.30)	15 (4.70)	ใช่

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ข้อความ	(n = 318)		
	ตอบถูก (ร้อยละ)	ตอบผิด (ร้อยละ)	
21.การมีห้องสุขาที่ถูกสุขลักษณะ จะช่วยป้องกันปัญหาโรคติดต่อ	309 (97.20)	9 (2.80)	ใช่
22. การส่งเสริมให้มีการแยกขยะมูลฝอยและจัดแหล่งรองรับขยะมูลฝอยในชุมชนมีส่วนป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมได้	308 (96.90)	10 (3.10)	ใช่
23.ปัญหาขยะนอกจากจะก่อให้เกิดกลิ่นเหม็น และเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคแล้วยังทำลายทัศนียภาพของชุมชนด้วย	314 (98.70)	4 (1.30)	ใช่
24.วัสดุที่เหลือใช้ ที่เป็นมูลฝอยแห้งท่านควรจะทำทิ้งโดยกองกลางแจ้งร่วมกับเพื่อนบ้าน	216 (67.90)	102 (32.10)	ไม่ใช่
25. การทิ้งขยะในบริเวณบ้านเรือน เช่น ใต้ถุนบ้านโดยไม่มีการจัดเก็บย่อมเป็นบ่อเกิดของเชื้อโรคและแพร่กระจายไปสู่ชุมชน	308 (96.90)	10 (3.10)	ใช่
26. พื้นที่เพื่อการนันทนาการหรือการกีฬา ควรมีอยู่ในเขตเทศบาลเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ	233 (73.30)	85 (26.70)	ใช่
27. การอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวเช่น สวนสาธารณะ แหล่งนันทนาการ หรือพื้นที่เกษตรกรรมในเขตเทศบาลมีความจำเป็นควรทำเป็นที่อยู่อาศัย หรือ โรงงานแรมริสอร์ท มากกว่า	238 (74.80)	80 (25.20)	ไม่ใช่
28. การปลูกต้นไม้ริมทางหรือบริเวณชายหาดเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับชุมชน	307 (96.50)	11 (3.50)	ใช่
29. การตัดไม้ทำลายป่าส่งผลต่อสภาพภูมิอากาศหรือสภาพแวดล้อมโดยรอบของเกาะ	309 (97.20)	9 (2.80)	ใช่
30.การก่อสร้างถนนที่เป็นคันสูงขวางเส้นทางน้ำ จะเป็นวิธีการที่ช่วยบรรเทาปัญหาน้ำท่วม	231 (72.60)	87 (27.40)	ไม่ใช่
31.บริเวณพื้นที่โดยรอบสถานที่สำคัญทางศาสนา หรือ แหล่งโบราณสถาน มีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมหรือกำหนดเกณฑ์	288 (90.60)	30 (9.40)	ใช่
32.การจัดแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน หรือการทำ zoning มีส่วนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม	283 (89.00)	35 (11.00)	ใช่

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ข้อความ	(n = 318)		เฉลย
	ตอบถูก (ร้อยละ)	ตอบผิด (ร้อยละ)	
33.ปัจจุบันประเทศไทยใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมพ.ศ.2535 เป็นกฎหมายหลักในการดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม	258 (81.10)	60 (18.90)	ใช่
34.ประชาชนในชุมชนไม่มีสิทธิ์ฟ้องร้องโรงแรม สถานบริการ สถานประกอบการ โรงงานที่ปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำที่ทำให้ เกิดผลกระทบต่อตนเอง	237 (74.50)	81 (25.50)	ไม่ใช่
35.การจัดเก็บภาษีจากผู้ก่อมลพิษนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการ จัดการสิ่งแวดล้อมเนื่องจากสามารถนำ เงินภาษีที่เก็บได้มา ปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม	264 (83.00)	54 (17.00)	ใช่
36.พื้นที่ที่ประชาชนในชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ถนน สวนสาธารณะ หากขาดมาตรการในการดูแลย่อมส่งผลให้เกิด ปัญหาสิ่งแวดล้อมเสมอ	301 (94.70)	17 (5.30)	ใช่
37.การที่ให้ผู้ก่อมลพิษหรือของเสียเป็นผู้จ่ายค่าดำเนินการในการ จัดการของเสียเป็นแนวทางที่ควรนำมาใช้ในการดำเนินงานด้าน สิ่งแวดล้อม	271 (85.20)	47 (14.80)	ใช่
38.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 เน้นให้รัฐ เป็นหน่วยงานที่ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพียงฝ่ายเดียว	216 (67.90)	102 (32.10)	ไม่ใช่

หมายเหตุ: - ตอบผิด หมายถึง การตอบคำถามไม่ตรงกับคำตอบในข้อคำถามนั้นๆ ซึ่ง
ข้อความในข้อคำถามนั้นอาจมีความหมายในเชิงบวก (ถูก) หรือในเชิงลบ (ผิด) ก็ได้ ดังตัวอย่าง
เช่น ข้อคำถามที่ 1 สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นเองตาม
ธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีอยู่โดยรอบ คำเฉลยคือใช่ หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าไม่ใช่
แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบผิด หรือ ข้อคำถามที่ 13 การจัดการสิ่งแวดล้อม ไม่มีส่วน
เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน คำเฉลยคือไม่ใช่ หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าใช่ แสดงว่าผู้ตอบ
แบบสอบถาม ตอบผิด

- ตอบถูก หมายถึง การตอบคำถามตรงกับคำเฉลยในข้อคำถามนั้นๆ ซึ่งข้อความในข้อคำถามนั้นอาจมีความหมายในเชิงบวก (ถูก) หรือในเชิงลบ (ผิด) ก็ได้ ดังตัวอย่างเช่น ข้อคำถามที่ 28 การปลูกต้นไม้ริมทางหรือบริเวณชายหาดเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับชุมชน คำเฉลยคือใช่ หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าใช่ แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามตอบถูก หรือ ข้อคำถามที่ 38 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 เน้นให้รัฐเป็นหน่วยงานที่ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพียงฝ่ายเดียว คำเฉลยคือไม่ใช่ หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าไม่ใช่ แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามตอบถูก

จากตารางที่ 17 ข้อที่มีผู้ตอบถูกมากที่สุดคือข้อที่ 1 ที่ถามว่า “สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีอยู่โดยรอบ” มีผู้ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 99.70 รองลงมาได้แก่ข้อที่ 2 ที่ถามว่า “สภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมย่อมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์” คิดเป็นร้อยละ 99.40 ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่อยู่รอบๆตัวกลุ่มตัวอย่างแต่ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกน้อยที่สุดคือข้อที่ 6 ถามว่า “การอนุรักษ์ คือ การนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์” ผู้ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 46.50

ผลจากการศึกษาปรากฏว่า มีผู้ที่ตอบได้คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดได้คะแนน 20 คะแนน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ตอบได้คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากที่สุดคือตอบถูกได้คะแนน 38 คะแนน กลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ย 29.27 คะแนน โดยช่วงส่วนใหญ่คะแนนที่กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกต้องมากที่สุด คือช่วงคะแนน 26-30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 56.80 รองลงมาได้แก่ช่วงคะแนน 31-35 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 27.90 ช่วงคะแนน 20-25 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 11.00 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ได้ช่วงคะแนน 36-38 มีเพียงร้อยละ 4.00 ดังแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง

คะแนนความรู้ความเข้าใจ	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
20-25 คะแนน	36	11.30	Mean = 20 Max = 38 Min = 29.27
26-30 คะแนน	181	56.80	
31-35 คะแนน	89	27.90	
36-38 คะแนน	12	4.00	

หากนำค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นเกณฑ์ สามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมน้อย คือผู้ที่มีคะแนนความรู้ความเข้าใจเท่ากับหรือน้อยกว่า 29.27 คะแนน และหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมาก คือผู้ที่มีคะแนนความรู้ความเข้าใจมากกว่า 29.27 คะแนน ดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ระดับคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 318)		
ระดับคะแนนความรู้ความเข้าใจ	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	167	52.50
มาก	151	47.50

โดยสรุปในการศึกษาปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประชาชน พบว่าประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับน้อย แต่ทั้งนี้ เป็นเพียงผลที่ได้จากข้อคำถามแบบสอบถามเท่านั้น ซึ่งจำเป็นที่จะต้องหากระบวนการพิจารณาด้านอื่นๆ ที่จะสะท้อนถึงความรู้ ความเข้าใจของประชาชน

ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาถึงผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของกลุ่มตัวอย่าง โดยการสอบถามเรื่องผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับทั้งหมด 20 ข้อ โดยที่ให้คะแนนผู้ที่มีคาดหวังในข้อดังกล่าวน้อยเท่ากับ 1 คะแนน มีความคาดหวังในข้อดังกล่าวปานกลางเท่ากับ 2 คะแนน และมีความคาดหวังในข้อดังกล่าวมากเท่ากับ 3 คะแนน โดยคะแนนรวมทั้ง 20 ข้อ 60 คะแนน ดังแสดงในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 318)

ข้อความ	น้อย (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	เฉลี่ย
1.ทำให้สิ่งแวดล้อมรอบชุมชนดีขึ้น น่าอยู่ขึ้น คนในชุมชนมีสุขอนามัยดีขึ้น	15 (4.70)	114 (35.80)	189 (59.40)	2.55
2.เพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่วงศ์ตระกูล	108 (34.00)	159 (50.00)	51 (16.00)	1.54
3.สามารถเพิ่มพื้นที่สีเขียว หรือสถานที่ พักผ่อนหย่อนใจในชุมชนได้	20 (6.30)	135 (42.50)	163 (51.30)	2.45
4.สามารถที่จะติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ของรัฐได้ง่ายขึ้น	68 (21.40)	164 (51.60)	86 (27.0)	2.06
5.ทำให้คนในชุมชนเกิดการร่วมกลุ่มและทำ กิจกรรมร่วมกันเพื่อชุมชน	41 (12.90)	147 (46.20)	130 (40.90)	2.28
6.ทำให้สิ่งแวดล้อมของชุมชนดีขึ้น เช่น ชุมชนมีความสะอาดเป็นระเบียบคนในชุมชน มีสุขภาพดี	16 (5.00)	123 (38.70)	179 (56.30)	2.51
7.มีโอกาสได้แสดงความรู้ ความสามารถเพื่อ พัฒนาชุมชน	71 (22.30)	162 (50.90)	85 (26.70)	2.04
8.เพื่อเพิ่มความสะดวกในการประกอบธุรกิจ หรืออาชีพของท่าน	90 (28.30)	172 (54.10)	56 (17.60)	1.89
9.เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจด้าน สิ่งแวดล้อม	46 (14.50)	151 (47.50)	121 (38.10)	2.24

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อความ	(n = 318)			
	น้อย (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	เฉลี่ย
10.เป็นช่องทางในการเพิ่มรายได้แก่ตัวเอง	119 (37.40)	165 (51.90)	34 (10.70)	1.73
11.ทำให้ประชาชนในชุมชนได้รับความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต	39 (12.30)	165 (51.90)	114 (35.80)	2.24
12.เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างประชาชนในชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ	70 (22.00)	161 (50.60)	87 (27.40)	2.05
13.ทำให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการจัดการสิ่งแวดล้อม	28 (8.80)	149 (46.90)	141 (44.30)	2.36
14.ทำให้มีความภาคภูมิใจที่ได้ทำประโยชน์ให้กับชุมชน	35 (11.00)	153 (48.10)	130 (40.90)	2.30
15. เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้ความสำคัญกับชุมชนของท่าน	57 (17.90)	146 (45.90)	115 (36.20)	2.18
16.ทำให้คนในชุมชนเกิดสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน	33 (10.40)	144 (45.30)	141 (44.30)	2.34
17.ทำให้ปัญหาด้านขยะมูลฝอยในชุมชนลดลง	34 (10.70)	120 (37.70)	164 (51.60)	2.41
18.ทำให้ชุมชนรู้จักค่าสิ่งแวดล้อมมากขึ้น	300 (94.30)	11 (3.50)	7 (2.20)	1.08
19.ทำให้คนไม่เห็นแก่ตัว	305 (96.90)	9 (2.80)	4 (1.30)	1.05
20.ทำให้ฝนตกตามฤดูกาล	306 (96.20)	9 (2.80)	3 (0.91)	1.05

หมายเหตุ: - มาก หมายถึง การที่กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ จากข้อความในแบบสอบถามมาก เช่น ข้อความที่ 1 ทำให้สิ่งแวดล้อมรอบชุมชนดีขึ้น นำอยู่ขึ้น คนในชุมชนมีสุขอนามัยดีขึ้น หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า มาก แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในเรื่องที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมรอบชุมชนดีขึ้น อยู่ในระดับมาก

- ปานกลาง หมายถึง การที่กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ จากข้อความในแบบสอบถามปานกลาง เช่น ข้อความที่ 10 เป็นช่องทางในการเพิ่มรายได้แก่ตัวเองหากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า ปานกลาง แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ในเรื่องที่จะทำให้รายได้เพิ่มขึ้นจากการเข้ามามีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง

- น้อย หมายถึง การที่กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ จากข้อความในแบบสอบถาม น้อย เช่น ข้อความที่ 19 ทำให้คนไม่เห็นแก่ตัว หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า น้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ในเรื่องทำให้คนไม่เห็นแก่ตัว อยู่ในระดับน้อย

จากตารางที่ 20 พบว่าข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยในความคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมากที่สุดคือข้อที่ 1 ถามว่า “ทำให้สิ่งแวดล้อมรอบชุมชนดีขึ้น นำอยู่ขึ้น คนในชุมชนมีสุขอนามัยดีขึ้น” ได้คะแนนเฉลี่ย 2.55 ในขณะที่ข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดคือข้อที่ 20 รู้จักคำว่าสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และข้อที่ 19 ถามว่า ทำให้คนไม่เห็นแก่ตัว ได้คะแนนเฉลี่ย 1.05 เท่ากัน

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 40.62 คะแนน โดยผู้ที่คาดหวังประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับน้อยที่สุดได้คะแนนความคาดหวัง 20 คะแนน ในขณะที่ผู้ที่คาดหวังประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับมากที่สุดได้คะแนนความคาดหวัง 58 คะแนน โดยช่วงคะแนนที่มีผู้ที่ได้คะแนนผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับมากที่สุดคือช่วงคะแนน 31-40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 42.77 รองลงมาคือคือช่วงคะแนน 41-50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 37.11 ในขณะที่ผู้ที่ได้ช่วงคะแนน 20-30 มีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 7.86 ดังแสดงในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 คะแนนผลประ โยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง

คะแนนผลประ โยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
20-30 คะแนน	25	7.86	Mean = 20 Max = 58 Min = 40.62
31-40 คะแนน	136	42.77	
41-50 คะแนน	118	37.11	
51-58 คะแนน	39	12.26	

หากนำค่าเฉลี่ยคะแนนผลประ โยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเป็นเกณฑ์ สามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่าง ออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีความคาดหวังผลประ โยชน์จากการจัดการสิ่งแวดล้อมน้อย คือผู้ที่มีคะแนนความคาดหวังประ โยชน์เท่ากับหรือน้อยกว่า 40.62 คะแนน และหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีคะแนนความคาดหวังประ โยชน์มาก คือผู้ที่มีคะแนนความคาดหวังประ โยชน์มากกว่า 40.62 คะแนน ถึง ดังแสดงในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ระดับคะแนนผลประ โยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่ม ตัวอย่าง

(n = 318)		
ระดับผลประ โยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	23	7.20
มาก	295	92.80

โดยสรุปในการศึกษาปัจจัยด้านผลประ โยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเกี่ยวกับการจัดการ สิ่งแวดล้อมพบว่าประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความคาดหวังถึงผลประ โยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับมาก

ระดับการร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมครั้งนี้ ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล จากการศึกษา ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วม ที่แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ มีส่วนร่วมมาก มีส่วนร่วมปานกลาง และมีส่วนร่วมน้อย ซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 23 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 23 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อความ	น้อย (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	เฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม	(n = 318)
การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ						
1.เมื่อมีการประชุมท่านจะเข้าร่วมการประชุมอย่างสม่ำเสมอ	96 (30.20)	168 (52.80)	54 (17.00)	1.87	ปานกลาง	
2.ท่านมีส่วนร่วมในการนำเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์หรือสามารถแก้ปัญหาของชุมชนในที่ประชุม	143 (45.00)	132 (41.50)	43 (13.50)	1.69	ปานกลาง	
3.ท่านมีส่วนร่วมในการชี้แจง และทำความเข้าใจเมื่อเกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับโครงการที่ดำเนินงาน	166 (52.20)	112 (35.20)	39 (12.30)	1.63	น้อย	
4.ท่านร่วมพูดคุยหรือประชุมร่วมพิจารณาความเป็นไปได้ของกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับชุมชน	131 (41.20)	139 (43.70)	48 (15.10)	1.74	ปานกลาง	
5.ในกรณีที่การตัดสินใจเลือกโครงการที่ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาท่านแสดงความความคิดเห็นโต้แย้งอย่างมีเหตุผล	127 (39.90)	139 (43.70)	52 (16.40)	1.76	ปานกลาง	
6.ท่านได้รับทราบปัญหาต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อมด้วยตัวของท่านเอง	69 (21.70)	164 (51.60)	85 (26.70)	2.05	ปานกลาง	

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ข้อความ	(n = 318)				ระดับการมีส่วนร่วม
	น้อย (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	เฉลี่ย	
7.ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นในการปรับปรุงแนวทางในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ	132 (41.50)	141 (44.30)	45 (14.20)	1.73	ปานกลาง
8.ท่านจะเห็นด้วยกับคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ของรัฐเมื่อได้มาปรึกษาหารือข้อดี ข้อเสีย ของโครงการ หรือกิจกรรมกับประชาชนในชุมชนก่อน	90 (28.30)	154 (48.40)	74 (23.30)	1.95	ปานกลาง
<u>การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ</u>					
9. ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่คนในชุมชน	124 (39.00)	134 (42.10)	60 (18.90)	1.80	ปานกลาง
10.ท่านได้รับการอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	162 (50.90)	113 (35.50)	43 (13.50)	1.63	น้อย
11.ท่านได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงินทุนแรงงาน หรือวัสดุอุปกรณ์ เพื่อการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ	171 (53.80)	120 (37.70)	27 (8.50)	1.55	น้อย
12.ท่านเป็นผู้ติดต่อประสานงาน เพื่อขอรับการสนับสนุนในด้านงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์จากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรเอกชน	185 (58.20)	101 (31.80)	32 (10.10)	1.52	น้อย
13.ท่านให้ความร่วมมือ ในการทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมกับเจ้าหน้าที่เสมอ	81 (25.50)	159 (50.00)	78 (24.50)	2.00	ปานกลาง
14.ท่านร่วมดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน	95 (29.90)	146 (45.90)	77 (24.80)	1.94	ปานกลาง
15.ท่านมีส่วนร่วมในการชักชวนเพื่อนบ้านในการช่วยกันรักษา และพัฒนาสภาพแวดล้อมต่างๆในชุมชน	81 (25.50)	158 (49.70)	79 (2.80)	2.00	ปานกลาง

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ข้อความ	(n = 318)				ระดับการมีส่วนร่วม
	น้อย (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	เฉลี่ย	
16.ท่านเข้าร่วมฟังคำชี้แจงรายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติการของโครงการด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ	125 (39.30)	145 (45.60)	48 (15.10)	1.76	ปานกลาง
17.ท่านให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการชุมชนในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์	73 (23.00)	151 (47.50)	94 (29.60)	2.01	ปานกลาง
18.ท่านมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อชุมชนมากขึ้น	82 (25.80)	163 (51.30)	73 (23.00)	2.00	ปานกลาง
19.ท่านมีส่วนได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการต่างๆ ในชุมชน	129 (40.60)	145 (45.60)	44 (13.80)	1.73	ปานกลาง
20.ท่านมีส่วนในการรับผิดชอบหากโครงการประสบปัญหาในกาดำเนินการ	144 (45.30)	142 (44.70)	32 (10.10)	1.65	น้อย
21.ท่านมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจากการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม	89 (28.00)	158 (49.70)	71 (22.30)	1.94	ปานกลาง
22.ท่านและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากโครงการหรือกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม	89 (28.00)	162 (50.90)	67 (21.10)	1.93	ปานกลาง
23.ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	1 (0.30)	77 (24.20)	152 (47.80)	2.03	ปานกลาง
24.ชุมชนของท่านมีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น เช่น ชุมชนมีความสะอาด เป็นระเบียบ คนในชุมชนมีสุขภาพดี	66 (20.80)	166 (52.20)	86 (27.00)	2.06	ปานกลาง

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ข้อความ	น้อย (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	เฉลี่ย	(n = 318)
					ระดับการมีส่วนร่วม
<u>การมีส่วนร่วมในการประเมินผล</u>					
25. ท่านได้มีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐด้านสิ่งแวดล้อม	166 (52.20)	119 (37.40)	33 (10.40)	1.58	ปานกลาง
26. ท่านได้ติดตามดูผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ	153 (48.10)	131 (41.20)	34 (10.70)	1.63	น้อย
27. ท่านได้ศึกษาผลการดำเนินงานของโครงการด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน	146 (45.90)	134 (42.10)	38 (11.90)	1.66	น้อย
28. ท่านได้ทบทวนผลการดำเนินงานตามโครงการเมื่อแล้วเสร็จ	164 (51.60)	130 (40.90)	24 (7.50)	1.56	น้อย
29. ท่านได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินผลในการดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน	193 (60.70)	100 (31.40)	25 (7.90)	1.47	น้อย
30. ท่านให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลหรือตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินผลกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน	103 (32.40)	140 (44.00)	75 (23.60)	1.91	ปานกลาง
31. ท่านมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมตามความต้องการของประชาชนในชุมชน	141 (44.30)	131 (41.20)	46 (14.50)	1.70	ปานกลาง

หมายเหตุ: - มาก หมายถึง การที่กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับการมีส่วนร่วมจากข้อความในแบบสอบถาม มาก เช่น ข้อความที่ 23 ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า มาก แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ในการนำความรู้ที่ได้มาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก

- ปานกลาง หมายถึง การที่กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับการมีส่วนร่วม จากข้อความในแบบสอบถาม ปานกลาง เช่น ข้อความที่ 1 เมื่อมีการประชุมท่านจะเข้าร่วมการประชุมอย่างสม่ำเสมอ หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า ปานกลาง แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการเข้าร่วมการประชุมอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับปานกลาง

- น้อย หมายถึง การที่กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับการมีส่วนร่วม จากข้อความในแบบสอบถาม น้อย เช่น ข้อความที่ 29 ท่านได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินผลในการดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า น้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการประเมินผลในการดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่ได้รับมอบหมาย อยู่ในระดับน้อย

โดยส่วนของการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมมีหลักเกณฑ์ในการนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาหาค่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ดังนี้

<u>ระดับการมีส่วนร่วม</u>	<u>ระดับค่าเฉลี่ย</u>
มาก	2.34 – 3.00
ปานกลาง	1.68 – 2.34
น้อย	1.00 – 1.67

จากตารางที่ 23 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.79 จากผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่า

ในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างด้านการตัดสินใจ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง อาทิเช่น การรับทราบปัญหาต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อมด้วยตัวของตัวเองได้คะแนนเฉลี่ย 2.05 เป็นกิจกรรมที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดด้านการตัดสินใจ ส่วนกิจกรรมที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการชี้แจง และทำความเข้าใจเมื่อเกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับโครงการที่ดำเนินงาน ได้คะแนนเฉลี่ย 1.87

ในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างด้านการปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับปานกลาง อาทิเช่น ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการชุมชนในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ได้คะแนนเฉลี่ย 2.01 เป็นกิจกรรมที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดด้านการปฏิบัติการ รองลงมาคือกิจกรรมการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รวมถึงการชักชวนเพื่อนบ้านในการทำกิจกรรม ส่วนกิจกรรมที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กิจกรรมการติดต่อประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนในด้านงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์จากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรเอกชน ได้คะแนนเฉลี่ย 1.87

ในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างด้านการรับผลประโยชน์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบหากโครงการประสบปัญหาในกาดำเนินการ ได้คะแนนเฉลี่ย 1.65 ส่วนด้านที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ชุมชนของท่านมีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น เช่น ชุมชนมีความสะอาด เป็นระเบียบ คนในชุมชนมีสุขภาพดี ได้คะแนนเฉลี่ย 2.06

ในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างด้านการประเมินผล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับน้อย อาทิเช่น ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินผลในการดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน ได้คะแนนเฉลี่ย 1.47 เป็นกิจกรรมที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยสุด ส่วนกิจกรรมที่ได้คะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลหรือตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินผลกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน ได้คะแนนเฉลี่ย 1.91

เมื่อแยกการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมออกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล ได้ตามตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ระดับการมีส่วนร่วมทุกด้านในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การมีส่วนร่วม	คะแนนเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านการตัดสินใจ	1.80	ปานกลาง
ด้านการปฏิบัติงาน	1.80	ปานกลาง
ด้านการรับผลประโยชน์	1.91	ปานกลาง
ด้านการประเมินผล	1.64	น้อย
รวม	1.79	ปานกลาง

จากตารางที่ 24 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทุกด้านในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุยโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 1.79 โดยระดับการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์มีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.91 การมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจและด้านการปฏิบัติงาน ทั้งสองด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 1.80 และระดับการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.64

โดยสรุป การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งถือได้ว่าจำเป็นที่จะต้องมีการให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมโดยตรงกับประชาชนโดยเฉพาะเช่น ความหมายและการจัดการสิ่งแวดล้อม หลักการจัดการสิ่งแวดล้อม ประเภทของสิ่งแวดล้อม ที่มาของปัญหาสิ่งแวดล้อม สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและการให้ความรู้ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น ความหมายของการมีส่วนร่วม รูปแบบและลักษณะของการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ความสำคัญของการมีส่วนร่วม เพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ให้มากขึ้น ซึ่งทั้งนี้ต้องมีการเข้ามาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านต่างๆเพิ่มเติมอีก โดยต้องมีความสอดคล้องกับพื้นที่เพื่อที่จะทำ ให้การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

เป็นการอธิบายถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นของการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชน ซึ่งมีอยู่หลายประการ สามารถแยกออกเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้

ด้านการตัดสินใจ

สภาพปัญหา และอุปสรรคด้านการตัดสินใจ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า การพิจารณาโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ นั้นถ้าเป็นโครงการของทางเทศบาลก็จะมีการให้ประชาชนเข้าฟังและแสดงความคิดเห็น ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่จะไม่แสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร โดยอาจเพราะประชาชนในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจของรายละเอียดโครงการ และเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในส่วนของโครงการของชุมชนเองก็เช่นเดียวกัน ซึ่งควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจผ่านกระบวนการฝึกอบรม และการนำเสนอรายละเอียดของโครงการในระยะหนึ่งก่อนการตัดสินใจดำเนินโครงการ รวมถึงการเปิดใจยอมรับความเป็นจริงกับสถานการณ์ปัจจุบันเพราะในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน การดำรงชีวิตที่มีการเปลี่ยนไปในบางชุมชน ตลอดจนการเจริญเติบโตของสิ่งก่อสร้างที่เกิดขึ้น

ด้านการปฏิบัติการ

สภาพปัญหา และอุปสรรคด้านการปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าปัญหาในเรื่องการต่างๆ นั้น มีความเกี่ยวข้องในเรื่องความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่เนื่องจากการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตัวประชาชนที่จะต้องดูแลสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตน รวมถึงเรื่องการประชุมงานกันระหว่างประชาชนในชุมชน กับเจ้าหน้าที่และองค์กรเอกชน คือ ขาดการเผยแพร่ข่าวสารไปยังประชาชนยังไม่ทั่วถึงจึงทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้และยังมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาประกอบกับอาชีพที่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุยส่วนใหญ่ทำธุรกิจส่วนตัวเป็นผลให้ไม่สามารถเข้ามาปฏิบัติการได้อย่างเต็มที่

ด้านการรับผลประโยชน์

สภาพปัญหา และอุปสรรคด้านการรับผลประโยชน์ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า การชี้แจงเรื่องผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากโครงการหรือกิจกรรมต่างๆมักจะไม่โปร่งใส เพราะการชี้แจงถึงประโยชน์ในโครงการต่างๆ ยังน้อยมาก ประกอบกับการที่คิดว่าไม่มีความเกี่ยวข้องกับตนเองบวกกับการที่คิดว่าตนไม่ได้รับประโยชน์อะไรจากโครงการจึงเพิกเฉยไม่สนใจที่จะให้ความร่วมมือและรวมถึงการชี้แจงในด้านงบประมาณที่ลงทุนไปกับประโยชน์ที่จะได้กับมาว่ามีความคุ้มค่าต่อชุมชนอย่างทั่วถึงหรือไม่

ด้านการประเมินผล

สภาพปัญหา และอุปสรรคด้านการประเมินผล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ยังไม่เกิดอย่างจริงจัง เนื่องจากยังมีการบิดเบือนความจริงในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับทางหน่วยงานของภาครัฐ รวมทั้งการไม่ให้ความสำคัญจึงไม่สามารถนำข้อมูลมาประเมินผลได้ตามความเป็นจริง ทั้งในส่วนของการประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมเอง ทั้งนี้เพราะตัวประชาชนยังขาดความรู้ในด้านการประเมินผลและความสำคัญของการประเมินผลไม่ทราบถึงประโยชน์ที่ได้มาจากการประเมินผล

ความสำคัญและความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

ความสำคัญและความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุยนี้ ได้นำเสนอในเรื่อง ความสนใจกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน และวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการให้ประชาชนเข้าถึงข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับดังต่อไปนี้

ความสนใจกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากที่สุด พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับปัญหาด้านขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 33.30 รองลงมาได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับระบบระบายน้ำ ร้อยละ 26.70 ปัญหาน้ำท่วม ร้อยละ 25.20 นอกจากนี้ยังมีปัญหามลพิษทางน้ำหรือน้ำเสีย ร้อยละ 6.90 ปัญหามลพิษทางเสียงร้อยละ 4.70ปัญหามลพิษทางอากาศ ร้อยละ 2.20 และปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญน้อยที่สุดคือ ปัญหาผังเมืองร้อยละ 0.90 ดังแสดงในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ความสนใจกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 318)

ปัญหาสิ่งแวดล้อม	จำนวน	ร้อยละ
1. ปัญหาด้านขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล	106	33.30
2. ปัญหาเกี่ยวกับระบบระบายน้ำ	85	26.70
3. ปัญหาน้ำท่วม	80	25.20
4. ปัญหามลพิษทางน้ำหรือน้ำเสีย	22	6.90
5. ปัญหาด้านมลพิษทางเสียง	15	4.70
6. ปัญหามลพิษทางอากาศ	7	2.20
7. ปัญหาด้านผังเมือง	3	0.90

วิธีที่ให้ประชาชนเข้าถึงข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า การมีโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสามารถช่วยให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมกับกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดเป็นอันดับ 1 โดยคิดเป็นร้อยละ 44.70 วิธีที่รองลงมาที่ให้ประชาชนเข้าถึงข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้แก่ เสียงตามสาย ร้อยละ 20.80 โทรทัศน์ ร้อยละ 15.10 ส่วนวิธีการให้ประชาชนได้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมผ่านทางวิทยุร้อยละ 9.70 การใช้แผ่นพับ/ใบปลิว ร้อยละ 8.20 และวิธีที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญน้อยที่สุดคือ หนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 1.60 ดังแสดงในตารางที่ 26 และจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างว่าคิดว่าจะนอกเหนือจากวิธีต่างๆข้างต้น ยังมีสื่ออื่นๆที่จะให้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมหรือให้ความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนใดบ้าง โดยสามารถประมวลข้อเสนอต่างๆจากกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้ (รายละเอียดในภาคผนวก จ)

ตารางที่ 26 วิธีให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่จะได้ผลมากที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 318)

วิธีให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม	จำนวน	ร้อยละ
1. โครงการฝึกอบรม	142	44.70
2. เสียงตามสาย	66	20.80
3. โทรทัศน์	48	15.10
4. วิทยุ	31	9.70
5. แผ่นพับ/ ใบปลิว	26	8.20
6. หนังสือพิมพ์	5	1.60

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนภายในเทศบาลตำบลเกาะสมุย ซึ่งตัวแปรอิสระมีทั้งหมด 10 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการอยู่อาศัย การเป็นสมาชิกกลุ่มชุมชน การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจการจัดการสิ่งแวดล้อม และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ส่วนสถิติที่นำมาวิเคราะห์คือ การทดสอบ t-test เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม การทดสอบ F-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในตัวแปรอิสระที่มีมากกว่า 3 กลุ่มขึ้นไปในการทดสอบสมมติฐานได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05 ซึ่งผลการทดสอบความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมกับปัจจัยต่าง ๆ แสดงตามตารางที่ 27 ถึง ตารางที่ 36 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 27 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีเพศแตกต่างกัน

เพศ	n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	Sig.
ชาย	153	1.47	0.50	-0.038	0.970
หญิง	165	1.47	0.50		

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 27 ผลการศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศชาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.47 และกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศหญิง มีค่าเฉลี่ย 1.47 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test มีค่า significance เท่ากับ 0.970 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจากหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีเพศแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ประภาพร ศรีสถิตธรรม (2543) ที่พบว่า เพศที่ต่างกันเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 28 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีอายุแตกต่างกัน

อายุ	n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	Sig.
น้อย	171	1.42	0.49	-2.184	0.030*
มาก	147	1.54	0.50		

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 28 ผู้วิจัยได้หาค่าอายุเฉลี่ยของหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งมีค่าเท่ากับ 40.25 ปี จึงได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีอายุน้อยคือผู้ที่มีอายุเท่ากับหรือน้อยกว่า 40.25 ปี และหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีอายุมากคือผู้ที่มีอายุ 40.25 ปี ขึ้นไป ผลการศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย (เท่ากับหรือน้อยกว่า 40.25 ปี) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.42 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมาก (มากกว่า 40.25 ปี) มีค่าเฉลี่ย 1.54 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test มีค่า significance เท่ากับ 0.030 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจากหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีอายุมากได้ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ มากโดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดจากการทำลายสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหากไม่มีการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมมากกว่า ผู้ที่มีอายุมากจึงมีแนวโน้มเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของฐานิศร์ น้อยเพ็ง (2541) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลในการบริหารงานพัฒนาชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่ากรรมการสภาตำบลในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีอายุน้อยมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาชนบทมากกว่า กรรมการสภาตำบลที่มีอายุมาก

ตารางที่ 29 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา	n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	Sig.
ไม่ได้ศึกษา	1	2.00		2.288	0.035*
ประถมศึกษา	67	1.52	0.50		
มัธยมศึกษาตอนต้น	54	1.41	0.50		
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	68	1.34	0.48		
อนุปริญญา/ ปวส.	40	1.60	0.50		
ปริญญาตรี	82	1.49	0.50		
สูงกว่าปริญญาตรี	6	1.83	0.41		

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 29 ผลการศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ศึกษามีค่าเฉลี่ย 2.00 กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาประถมศึกษาที่มีค่าเฉลี่ย 1.52 มัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าเฉลี่ย 1.41 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. มีค่าเฉลี่ย 1.34 อนุปริญญา/ ปวส. มีค่าเฉลี่ย 1.60 ปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ย 1.49 สูงกว่าปริญญาตรี 1.89 ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ F-test มีค่า significance เท่ากับ 0.035 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันจึงทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เขมรราช ขัมภรัตน์ (2544) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณี กิ่งอำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานีพบว่าปัจจัยด้านการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในกิ่งอำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 30 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยแตกต่างกัน

ระยะเวลาในการอยู่อาศัย	n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	Sig.
น้อย	162	1.43	0.50	-0.1442	0.150
มาก	156	1.51	0.50		

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 30 ผู้วิจัยได้หาค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยเฉลี่ยของหัวหน้าครัวเรือนซึ่งมีค่าเท่ากับ 26.61 ปี จึงได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยน้อยคือผู้ที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยเท่ากับหรือน้อยกว่า 26.61 ปี และหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยมากคือผู้ที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัย 26.61 ปีขึ้นไป ผลการศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยน้อย (เท่ากับหรือน้อยกว่า 26.61 ปี) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.43 และกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยมาก (มากกว่า 40.25 ปี) มีค่าเฉลี่ย 1.51 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test มีค่า significancelเท่ากับ 0.150 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากไม่ว่าจะเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยน้อยหรือมากที่อาศัยอยู่ในอำเภอเกาะสมุยซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้เล็งเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในชุมชนเหมือนกันทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ วสันต์ จารุสังข์ (2543) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และป้องกันรักษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง พบว่าประชาชนที่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในพื้นที่เป็นเวลานานจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และป้องกันรักษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง มากกว่าประชาชนที่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในพื้นที่เป็นระยะเวลาสั้น

ตารางที่ 31 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

การเป็นสมาชิกกลุ่ม	n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	Sig.
ไม่เป็น	244	1.37	0.48	-7.990	0.000**
เป็น	74	1.81	0.39		

หมายเหตุ: ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 31 ผลการศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.37 และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 1.81 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test มีค่า significance เท่ากับ 0.000 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจากหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตลอดจนมีโอกาสนี้จะได้รับรู้ถึงกิจกรรมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจึงทำให้ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ไกรสรวิริยะ (2543) ที่ได้ศึกษาการพิจารณาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางเศรษฐกิจสังคมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของราษฎรบ้านสวนพลู ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มของสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน

ตารางที่ 32 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

การฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	Sig.
ไม่เคย	212	1.34	0.47	-7.340	0.000**
เคย	106	1.74	0.44		

หมายเหตุ: ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 32 ผลการศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.34 และกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย 1.74 ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test มีค่า significance เท่ากับ 0.000 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจากหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจะทำให้มีความรู้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมตลอดจนทำให้มีจิตสำนึกและห่วงใยในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมมีการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างจากผู้ที่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กนก ชียงคนบุตร (2547) ที่พบว่าการได้รับการฝึกอบรม เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ของราษฎรอาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี

ตารางที่ 33 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีอาชีพแตกต่างกัน

อาชีพ	n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	Sig.
เกษตรกร	36	1.56	0.50	1.024	0.409
รับจ้าง	72	1.45	0.50		
ข้าราชการ/พนักงาน	41	1.51	0.51		
รัฐวิสาหกิจ					
ค้าขาย	44	1.34	0.48		
ธุรกิจส่วนตัว	99	1.50	0.50		
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	22	1.47	0.50		
ไม่ประกอบอาชีพ	4	1.41	0.50		

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 33 ผลการศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกร มีค่าเฉลี่ย 1.56 อาชีพรับจ้างมีค่าเฉลี่ย 1.45 อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจมีค่าเฉลี่ย 1.51 อาชีพค้าขายมีค่าเฉลี่ย 1.34 อาชีพธุรกิจส่วนตัวมีค่าเฉลี่ย 1.50 อาชีพอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ย 1.47 และกลุ่มตัวอย่างที่เกษียณอายุแล้วมีค่าเฉลี่ย 1.41 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ F-test มีค่า significance เท่ากับ 0.409 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของมานิชญ์ อุปสินธุ์ (2543) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษาโครงการป่าชุมชนบ้านสะมะแก ตำบลนาสวน อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนน้อยและเห็นว่ามีปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏว่า อาชีพรายได้ การได้รับข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่ม การคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน

ตารางที่ 34 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีรายได้แตกต่างกัน

รายได้	n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	Sig.
น้อย	189	1.48	0.50	-0.194	0.847
มาก	129	1.47	0.50		

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 34 ผู้วิจัยได้หาค่ารายได้เฉลี่ยของหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งมีค่าเท่ากับ 14,672.42 บาทจึงได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีรายได้น้อยคือผู้ที่มีรายได้เท่ากับหรือน้อยกว่า 14,672.42 บาท/ปี และหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีรายได้มากคือผู้ที่มีรายได้ 14,672.42 บาท/ปี ขึ้นไป ผลการศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อย (เท่ากับหรือน้อยกว่า 14,672.42 บาท/ปี) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.48 และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มาก (มากกว่า 40.25 ปี) มีค่าเฉลี่ย 1.57 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test มีค่า significance เท่ากับ 0.847 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากไม่ว่าจะเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีรายได้น้อยหรือมากใช้เวลาไปกับการหารายได้ให้กับครอบครัวเนื่องจากอำเภอสมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวทำให้การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ สรวงสุดา พูลเจริญ (2542) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของคนตาบอด พบว่า รายได้ เป็นปัจจัยที่มีส่วนสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของคนตาบอด

ตารางที่ 35 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

ความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อม	n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	Sig.
น้อย	167	1.46	0.50	-0.398	0.691
มาก	151	1.48	0.50		

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 35 ผู้วิจัยได้หาค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งมีค่าเท่ากับ 26.61 ปี จึงได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมน้อยคือผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมเท่ากับหรือน้อยกว่า 29.27 คะแนน และหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากคือผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อม 29.27 คะแนนขึ้นไป ผลการศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมน้อย (เท่ากับหรือน้อยกว่า 29.27 คะแนน) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.43 และกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมมาก (มากกว่า 29.27 คะแนน) มีค่าเฉลี่ย 1.51 ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test มีค่า significance เท่ากับ 0.691 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ฉัตรชัย ค้วงจาด (2545) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษา ความคิดเห็นชุมชนคลองบางกอกน้อย จังหวัดนนทบุรี ที่พบว่าประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาก จะมีส่วนร่วมในพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มากกว่าประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อย และ อรรวรรณ นกน้อย (2545) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล: ศึกษาเฉพาะกรณี คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรองคุณภาพโรงพยาบาลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล

ตารางที่ 36 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุยจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับแตกต่างกัน

ความคาดหวังประโยชน์ที่คาดหวังที่คาดว่าจะได้รับ	n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	Sig.
น้อย	23	1.00	0.00	-17.440	0.000**
มาก	295	1.51	0.50		

หมายเหตุ: ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 36 ผู้วิจัยได้หาค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งมีค่าเท่ากับ 26.61 ปี จึงได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีความคาดหวังประโยชน์ที่คาดหวังที่คาดว่าจะได้รับน้อยคือผู้ที่มีความคาดหวังประโยชน์ที่คาดหวังที่คาดว่าจะได้รับเท่ากับหรือน้อยกว่า 40.62 คะแนนและหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีความคาดหวังประโยชน์ที่คาดหวังที่คาดว่าจะได้รับมากคือผู้ที่มีความคาดหวังประโยชน์ที่คาดหวังที่คาดว่าจะได้รับ 40.62 คะแนนขึ้นไป ผลการศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความคาดหวังประโยชน์ที่คาดหวังที่คาดว่าจะได้รับน้อย (เท่ากับหรือน้อยกว่า 40.62 คะแนน) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.43 และกลุ่มตัวอย่างที่มีความคาดหวังประโยชน์ที่คาดหวังที่คาดว่าจะได้รับมาก (มากกว่า 40.62 คะแนน) มีค่าเฉลี่ย 1.51 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test มีค่า significance เท่ากับ 0.000 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ที่มีความคาดหวังผลประโยชน์จากการจัดการสิ่งแวดล้อมมาก เล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นจึงเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างจากผู้ที่มีความคาดหวังประโยชน์จากการจัดการสิ่งแวดล้อมน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สรวุฑู ศรี ประเสริฐ (2543) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การได้รับประโยชน์จากภารกิจของเทศบาลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลลำปลายมาศ

ตารางที่ 37 สรุปผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัย	ค่าทางสถิติ	significance
<u>ปัจจัยส่วนบุคคล</u>		
เพศ	0.038 ^t	0.970
อายุ	-2.184 ^t	0.030*
ระดับการศึกษา	2.288 ^F	0.035*
ระยะเวลาในการอยู่อาศัย	-1.442 ^t	0.150
<u>ปัจจัยด้านสังคม</u>		
การเป็นสมาชิกกลุ่ม	-7.990 ^t	0.000**
การได้รับการฝึกอบรม	-7.340 ^t	0.000**
<u>ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ</u>		
อาชีพ	1.024 ^F	0.409
รายได้	0.194 ^t	0.847
<u>ปัจจัยด้านความรู้/ความเข้าใจ</u>		
ความรู้ความเข้าใจ	-0.398 ^t	0.691
<u>ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ</u>		
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	-17.440 ^t	0.000**

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

^t ใช้วิธี t-test ในการทดสอบสมมติฐาน

^F ใช้วิธี F-test ในการทดสอบสมมติฐาน

จากตารางที่ 37 แสดงถึงผลการศึกษปัจจัยด้านต่างๆที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมดังสมมติฐานที่ผ่านมา สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

เพศ แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ปฏิเสธสมมติฐานในตัวแปรอิสระ เรื่องเพศ หมายความว่า เพศ นั้น ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

อายุ แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขอมรับสมมติฐานในตัวแปรอิสระ เรื่องอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า อายุ นั้นมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขอมรับสมมติฐานในตัวแปรอิสระ เรื่อง ระดับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า ระดับการศึกษา นั้นมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ระยะเวลาในการอยู่อาศัย แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ปฏิเสธสมมติฐานในตัวแปรอิสระ เรื่อง ระยะเวลาในการอยู่อาศัย หมายความว่า ระยะเวลาในการอยู่อาศัย นั้นไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยด้านสังคม

การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขอมรับสมมติฐานในตัวแปรอิสระเรื่อง การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

การฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขอมรับสมมติฐานในตัวแปรอิสระ เรื่อง การฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่า การฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม นั้นมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

อาชีพ แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ปฏิเสธสมมติฐานในตัวแปรอิสระ เรื่อง อาชีพ หมายความว่า อาชีพ นั้นไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

รายได้ แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ปฏิเสธสมมติฐานในตัวแปรอิสระ เรื่องรายได้ หมายความว่า รายได้ นั้นไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยด้านความรู้/ความเข้าใจ

ความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ปฏิเสธสมมติฐานในตัวแปรอิสระเรื่องความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อม หมายความว่า ความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อม นั้นไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขอมรับสมมติฐานในตัวแปรอิสระเรื่อง ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่า ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ นั้นมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนจำนวน 318 ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลสมุย มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ(2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแล้วนำไปวิเคราะห์ผลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่ออธิบายข้อมูลตัวแปรด้านเศรษฐกิจสังคมและระดับการมีส่วนร่วม และใช้ t-test, F-test ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมโดยใช้ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นมาตรฐานในการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจากจำนวน 318 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 51.90 โดยมีอายุเฉลี่ย 40.25 ปี โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุน้อยที่สุดมีอายุ 20 ปี และผู้ที่มีอายุมากที่สุดที่ตอบแบบสอบถามมีอายุ 84 ปี การศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาสูงสุด

ปริญญาตรีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 25.80 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการศึกษาเลยมีเพียงร้อยละ 0.30 ส่วนระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน พบว่า ระยะเวลาในการอยู่อาศัยน้อยที่สุดคือ 1 ปี มากที่สุดคือ 65 ปี เฉลี่ยการอยู่อาศัย 26.61 ปี ช่วงระยะเวลาการอยู่อาศัย 1-20 ปีมีกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 43.40

ปัจจัยด้านสังคม

การศึกษาปัจจัยด้านสังคมของประชาชนภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 ใน 3 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยคิดเป็นร้อยละ 76.70 ในส่วนที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าครึ่งร้อยละ 23.30 ในส่วนของการได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 66.70 และส่วนใหญ่ของผู้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มากกว่าร้อยละ 80 ได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

การศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจของประชาชนภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย พบว่าอาชีพที่มีมากที่สุดได้แก่ ธุรกิจส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 31.10 รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง ตามด้วยอาชีพค้าขาย ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ประกอบอาชีพมี ในส่วนของรายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ย 14,672.42 บาท โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ อยู่ในช่วง 0 -20,000 บาท ส่วนรายได้ที่มากกว่า 20,000 บาท มีจำนวนไม่ถึงร้อยละ 30

ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร

การศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารของประชาชนภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย พบว่าโทรทัศน์เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมเป็นประจำ (3-4 ครั้งต่อเดือน) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.60 ในขณะที่วิธีที่ให้ประชาชนเข้าถึงข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า การมีโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสามารถช่วยให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 44.70

ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ

การศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารของประชาชนภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย พบว่า ความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง การประเมินความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 318 คิวเรียม ซึ่งมีทั้งหมด 38 ข้อ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในระดับค่อนข้างสูง โดยได้คะแนนเฉลี่ย 29.27 คะแนน โดยช่วงส่วนใหญ่คะแนนที่กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกต้องมากที่สุด คือช่วงคะแนน 26-30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 56.80 โดยข้อที่มีผู้ตอบถูกมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 99.70 กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ส่วนใหญ่มีระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับน้อย

ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารของประชาชนภายในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย พบว่า ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของกลุ่มตัวอย่าง โดยการสอบถามเรื่องผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับทั้งหมด 20 ข้อ 60 คะแนน จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 40.62 คะแนน โดยผู้ที่คาดหวังประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับน้อยที่สุดได้คะแนนความคาดหวัง 20 คะแนน ในขณะที่ผู้ที่คาดหวังประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับมากที่สุดได้คะแนนความคาดหวัง 58 คะแนน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคาดหวังถึงผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับมาก

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลที่อยู่ในระดับน้อย กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.80 การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างด้านการร่วมปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.80 การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.91 ซึ่งมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.64 ซึ่งมีส่วนร่วมในระดับน้อย

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีผลที่น่าเชื่อถือสามารถสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยที่ไม่มีผลกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการอยู่อาศัย และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการกำหนดเป็นข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้เคยรับการเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเกือบทั้งหมดได้ประโยชน์จากการเข้ารับการฝึกอบรม ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าวิธีที่ทำให้ประชาชนเข้าถึงข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้ดีที่สุดคือการมีโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชนในพื้นที่เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้สามารถนำไปดำเนินกิจกรรมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้ และทำการส่งเสริมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางโทรศัพท์ควบคู่ไปด้วยเนื่องจากเป็นสื่อที่ประชาชนได้รับมากที่สุด

2. จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมพบว่า ส่วนใหญ่มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางจึงควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการสิ่งแวดล้อม และมีการจัดฝึกอบรมความรู้ให้แก่ประชาชน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น

3. จากผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม นั้นประกอบด้วย ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สามารถนำมาพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ดังต่อไปนี้

อายุ จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ผู้ที่มีอายุน้อยจะเข้ามามีส่วนร่วมน้อยกว่าผู้ที่มีอายุมาก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมประชาสัมพันธ์ รวมทั้งจัดกิจกรรมให้ประชาชนที่มีอายุน้อยได้เข้ามามีส่วนร่วมมาก หรืออาจเริ่มมีการปลูกฝังการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในระดับเยาวชน เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์และจัดการสิ่งแวดล้อมในอนาคต

ระดับการศึกษา จากการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญในปัญหาสิ่งแวดล้อมให้เข้าถึงประชาชนทุกระดับ เพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารและเป็นการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในทุกระดับมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ควรมีการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มที่มีกิจกรรมทางด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของแต่ละชุมชน เช่นกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ กลุ่มพัฒนาชุมชน เป็นต้น สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามาเป็นสมาชิกในกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และสร้างเครือข่ายให้แต่ละกลุ่ม ของแต่ละชุมชนมีการติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อเป็นการบูรณาการ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ร่วมหรืออาจจัดการ

ฝึกอบรมควบคู่กันไปพร้อมกับการจัดกิจกรรมซึ่งจะก่อให้เกิดความรักความหวงแหน
ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนสูงขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ จากการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม พบว่า การให้รางวัลและการประกาศยกย่องแก่ผู้ที่ทำ
ประโยชน์ให้แก่ชุมชนเป็นวิธีที่ส่งผลโดยตรงกับประชาชน จะเป็นการสร้างแบบอย่างที่ดี ทั้งนี้ต้อง
มีการก่อให้เกิดจิตสำนึกและความตระหนักต่อการทำประโยชน์เพื่อชุมชนส่วนรวมเป็นสำคัญด้วย
เพื่อที่จะทำให้ประชาชนในชุมชนมีความคิดไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
จัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อที่จะนำข้อมูลมาใช้
ประโยชน์ในการจัดการป่าชุมชน ได้อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะกล่าวคือ

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบถึงบทบาททั้งของคณะกรรมการชุมชน ประชาชนในชุมชน
และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีต่อการดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อที่จะได้มาซึ่งปัญหา และแนวทางการ
แก้ไขเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้สอดคล้องกับการ
เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
2. ควรศึกษาถึงความต้องการของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในด้าน
ต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่เหมาะสม
สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน
3. ควรมีการศึกษาถึงปริมาณนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังเกาะสมุย ในแต่ละช่วงฤดูกาล เพื่อจะ
เป็นการจัดการประชากรแฝงที่มีอยู่ในปริมาณที่มาก

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กนก ชียงบุตร. 2547. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริหารทรัพยากรป่าไม้, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กัลยา วานิชย์บัญชา. ม.ป.ป. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกษม จันทร์แก้ว. 2541 .เทคโนโลยีสิ่งแวดลอม. กรุงเทพมหานคร: โครงการสหวิทยาการบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____. 2544. วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____. 2545. การจัดการสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กาญจนา แก้วเทพ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ. 2530. การพึ่งพาตนเอง ศักยภาพในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: สภาคาทอริกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.

ไกรสร วิริยะ. 2543. การพิจารณาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางเศรษฐกิจสังคมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของราษฎรบ้านสวนพดู ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการป่าไม้, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- เขมราฐ ขัมภรัตน์. 2544. การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกสภาองค์กร
บริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี กิ่งอำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี.
กรุงเทพมหานคร: ภาคนิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม,
สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์
- คม ชัด ลึก. 2548. กรุงเทพมหานคร: 15 ธันวาคม 2548.
- จุไร ทัพวงษ์. 2536. “ การจัดการสิ่งแวดล้อม: สิ่งท้าทายมนุษย์ ”. เอกสารประกอบการประชุมทาง
วิชาการ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เจริญ ภัสระ. 2540. “ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของรัฐ ”. วารสารสมาคม
รัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย. 12 (พฤษภาคม 2540): 1-3.
- นัทรชัย ดั่งจาด. 2545. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ:
กรณีศึกษาความคิดเห็นชุมชนคลองบางกอกน้อย จังหวัดนนทบุรี.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฐานิศร์ น้อยเพ็ง. 2541. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบล
ในการบริหารงานพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธรรมจรรย์ ตูลยธำรง. 2546. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม:
กรณีศึกษา เทศบาลภายในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์ และ แก้วคำ ไกสรพวงษ์. 2544. ปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- นิวัติ เรืองพานิช. 2542. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร:
คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ประภาพร ศรีสถิตย์ธรรม. 2543. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ในการจัดการ
สิ่งแวดล้อม: ศึกษาเฉพาะกรณีของชุมชนในเขตเทศบาลนคร จังหวัดนครราชสีมา.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่าม และ สุธาริน คุณผล. 2543. “ความคิดเชิงสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา:
วิวาทะว่าด้วยเรื่องทรัพยากรส่วนร่วม”. น.120-141. **สถานภาพไทยศึกษา:
การสำรวจเชิงวิพากษ์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ตรีศวิน.
- ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์. 2542. **เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ**.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพรัตน์ เตชะริน. 2527. **นโยบายและกลวิธี การมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาใน
ปัจจุบัน**, ในการมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไพสุดา ตรีเดซี. 2546. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัด
กระบี่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาประยุกต์,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มานอชญ์ อุปสินธุ์. 2543. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน กรณีศึกษา
โครงการป่าชุมชนบ้านสะมะแก ตำบลนาสวน อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เมตตา กฤตวิทย์, พัทณี เชยจรรยา และ ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์. 2532. **แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์**.
กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสันต์ จารุสังข์. 2543. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และป้องกันรักษาเขตรักษาพันธุ์
สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วันชัย วัฒนศัพท์. 2544. **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน.**
นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

วันเพ็ญ สุรฤกษ์. 2523. **การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.** เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศราวุช ศรีประเสริฐ, ร.ต.อ. 2543. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล**
ตำบลลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศันสนีย์ นิจนานิช. 2542. **การมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาของคณะกรรมการบริหารกิจการ**
ประปาหมู่บ้าน กรมอนามัย : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพัฒนา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สรวงสุดา พูลเจริญ. 2542. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย : ศึกษากรณีคนตา**
บอด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2535. **พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ**
สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนโยบายและแผน
สิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.

สุธาวัลย์ เสถียรไทย. 2543. “แนวคิดเศรษฐศาสตร์นิเวศ”. น.269-286. **สถานภาพไทยศึกษา:**
การสำรวจเชิงวิพากษ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ตรีศวิน.

อकिन ระพีพัฒน์. 2527. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรม**
ไทย. ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, ใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์(ผู้รวบรวม).
ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.

อรุณรัตน์ หวังดี. 2548. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อรพินท์ สฟโชคชัย. 2538. การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

อรวรรณ นกน้อย. 2545. การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล: ศึกษาเฉพาะกรณีคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Arnstein, S.R. 1969. **Leader of Citizen Participation**. New York: The American Institute of Phillippines.

Cohen, J.M. and N.T. Uphoff. 1980. "Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity". **World Development**. 8(January 1980): 324-328.

Herbert Arkin and Raymond R. Colto. 1963. **Statistics; Statistics Applied to Economics Business, Psychology, Education, and Biology**. New York: Barnes & Noble

Lisk, F.1985. **The Role Popular Participation in Basic Needs-Oriented Development Planning in Franklyn Lisk (ed.). Popular Participation in Planning for Basic Needs : Concept, Methods and Practices** . United Kingdom : Gower Publishing Company Limited.

Rogers, E.M. 1973. **Communication Strategie for Rapidly Planning**. New York: The Free Press.

Yamane, T. 1973. **Statistics; An Introductory Analysis**^{3rd}. Tokyo: Harper International Edition.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม
: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำชี้แจง

แบบสอบถามเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นส่วนหนึ่งในการทำวิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีลักษณะดังนี้

1. แบบสอบถามสำหรับสมาชิกชุมชน แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของประชาชน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านปัญหา และอุปสรรคด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 5 ข้อมูลด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ส่วนที่ 6 ข้อมูลด้านปัญหา และอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

2. การตอบแบบสอบถาม ให้ท่านตอบแบบสอบถามโดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ในข้อคำถาม ทุกข้อ ข้อละ 1 คำตอบ หรือเติมคำในช่องว่างที่กำหนดให้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละข้อนั้น จะนำไปวิเคราะห์ผลเพื่อการสรุปผลและเสนอแนะในภาพรวม กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยผลการศึกษาไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด แต่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในอนาคต ขอขอบคุณในความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

นายสุรเดช สมใจหมาย

นิสิตปริญญาโทสาขาการจัดการทรัพยากร

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตำบล.....หมู่ที่.....

แบบสอบถามเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง **ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม**
: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ชื่อ-สกุล ผู้ตอบแบบสอบถาม _____
 อยู่บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____ บ้าน _____ ตำบล _____
 ผู้สัมภาษณ์ _____ วันที่ _____ เวลา _____

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

คำชี้แจง

โปรดเติมคำในช่องว่างและทำ เครื่องหมาย ✓ ลงใน ในข้อคำถามทุกข้อ ข้อละ 1 คำตอบที่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่าน

1. เพศ ชาย หญิง
2. ปัจจุบันท่านอายุ _____ ปี
3. ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดของท่าน

☐ ไม่ได้ศึกษา	☐ ประถมศึกษา
☐ มัธยมศึกษาตอนต้น	☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
☐ อนุปริญญา/ปวส.	☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรี	☐ อื่นๆ _____
4. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพ

☐ เกษตรกร	☐ รับจ้าง
☐ รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	☐ ค้าขาย
☐ ธุรกิจส่วนตัว	☐ ไม่ประกอบอาชีพ
☐ แม่บ้าน/พ่อบ้าน	
5. รายได้จากการทำงาน _____ บาท/เดือน
6. ระยะเวลาที่ท่านเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชน _____ ปี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทางด้านสังคม และการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อม

คำชี้แจง

โปรดเติมคำ ในช่องว่างและทำ เครื่องหมาย ✓ ลงใน ในข้อคำถามทุกข้อ ข้อละ 1 คำตอบที่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านให้ครบทุกข้อ

1. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นในชุมชน ที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมหรือไม่

- ไม่เป็น
 เป็น (โปรดระบุชื่อกลุ่มที่ท่านเป็นสมาชิก)

---

2. ท่านเคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่น การกำจัดขยะมูลฝอย การบำบัดน้ำเสีย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรืออื่นๆ หรือไม่

- ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อ 4)
 เคย (โปรดระบุชื่อกิจกรรมที่ได้รับการฝึกอบรม)

---

3. สิ่งที่ท่านได้รับจากการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ท่านคิดว่าสามารถนำ มาใช้ประโยชน์ในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของท่านหรือไม่ อย่างไร

- ไม่ได้รับเนื่องจาก _____
 ได้รับ (โปรดอธิบาย) _____

---

4. ปัญหาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนของท่านเรื่องใดที่ท่านเห็นว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด (กรุณาเรียงลำดับตามความสำคัญจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ โดยหากใส่หมายเลข 1 หน้าข้อความ หมายถึงท่านเห็นว่ามีค่าสำคัญมากที่สุด)

____. ปัญหามลพิษทางน้ำ หรือ น้ำเสีย	____. ปัญหาน้ำท่วม
____. ปัญหาเกี่ยวกับระบบระบายน้ำ	____. ปัญหาด้านขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล
____. ปัญหาด้านมลพิษทางเสียง	____. ปัญหาด้านมลพิษทางอากาศ
____. อื่นๆ (โปรดระบุ) _____	

5. ท่านให้ความสนใจกับปัญหาสิ่งแวดล้อมใดในชุมชนของท่านมากที่สุด (เลือกตอบเพียงหนึ่งข้อ)

☐ ปัญหามลพิษทางน้ำ หรือ น้ำเสีย	☐ ปัญหาน้ำท่วม
☐ ปัญหาเกี่ยวกับระบบระบายน้ำ	☐ ปัญหาด้านขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล
☐ ปัญหาด้านมลพิษทางเสียง	☐ ปัญหาด้านมลพิษทางอากาศ
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____	

6. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากสื่อต่างๆ เหล่านี้มากน้อยเพียงใด

สื่อ	เป็นประจำ (3-4 ครั้ง/เดือน)	เป็นบางครั้ง (1-2 ครั้ง/เดือน)	นานๆครั้ง (หลายเดือน/ครั้ง)	ไม่เคยได้รับ
โทรทัศน์				
วิทยุ				
หนังสือพิมพ์				
เจ้าหน้าที่ของรัฐ				
อื่นๆ _____				

7. หากชุมชนของท่านต้องการให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้องท่านคิดว่าควรใช้วิธีใดจะได้ผลมากที่สุด

- โทรทัศน์   วิทยุ   หนังสือพิมพ์
 แผ่นพับ/ใบปลิว   โครงการฝึกอบรม   เสียงตามสาย

8. ท่านคิดว่านอกเหนือจากสื่อต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีสื่ออื่นๆ ที่สามารถที่จะให้ข้อมูลข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อม หรือให้ความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนของท่านได้อีกหรือไม่ และถ้ามีคืออะไร โปรดระบุ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

คำชี้แจง

โปรดเติมเครื่องหมาย✓ลงในข้อคำถามทุกข้อ ข้อละ 1 คำตอบ ที่ตรงกับความเข้าใจของท่าน

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีอยู่โดยรอบ		
2. สภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์		
3. วัฒนธรรมวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนจัดเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคม		
4. การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในชุมชนจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กันไปทั้งทาง ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม		
5. ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
6.การอนุรักษ์ คือ การนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์		
7.ระบบการขนส่งมวลชนที่ดีทำให้การดำเนินชีวิตมีความสะดวกสบายขึ้น		
8.การแยกขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะมีพิษ ทำให้การกำจัดทำได้ง่ายขึ้น		
9.การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็วเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม		
10.บริเวณที่มีการจราจรแออัดนั้นเป็นแหล่งเกิดมลพิษทางอากาศและเสียง		
11.มลพิษที่เกิดจากพื้นที่บริเวณโดยรอบเกาะสามารถส่งผลกระทบต่อมายังเทศบาลของท่านได้		
12.การจัดการสิ่งแวดล้อมจะต้องคำนึงถึงศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชน		
13.การจัดการสิ่งแวดล้อม ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน		
14.แบตเตอรี่ที่เสื่อมสภาพ กระจกนิรภัยชำรุดที่รถมอเตอร์ไซด์หรือแก๊สถือว่าเป็นของเสียอันตรายที่ต้องจัดเก็บเป็นพิเศษ		
15. การดูแลรักษาสาธารณสมบัติที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ถนน ท่อระบายน้ำ บริเวณชายหาดเป็นหน้าที่ของเทศบาล โดยประชาชนไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง		
16.น้ำถือว่าเป็นทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมดไปแต่อาจจะขาดแคลนน้ำที่มีคุณภาพดีได้		
17.น้ำทิ้งที่ปล่อยออกจากตลาด โรงแรมสถานบริการ สถานประกอบการ บ้านเรือนก่อให้เกิดการเน่าเสียของน้ำให้แหล่งธรรมชาติ		
18.หากแหล่งน้ำยังสามารถฟื้นฟูตนเองได้ น้ำเสียที่ปล่อยลงแหล่งน้ำจำเป็นต้องทำการบำบัด		
19. การสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียประจำชุมชนเป็นสิ่งจำเป็น		
20. การรักษาความสะอาดคลองในเขตเทศบาลจะช่วยบรรเทาปัญหาน้ำท่วม		
21.การมีห้องสุขาที่ถูกสุขลักษณะ จะช่วยป้องกันปัญหาโรคติดต่อ		
22. การส่งเสริมให้มีการแยกขยะมูลฝอยและจัดแหล่งรองรับขยะมูลฝอยในชุมชนมีส่วนป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมได้		
23.ปัญหาขยะนอกจากจะก่อให้เกิดกลิ่นเหม็น และเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคแล้วยังทำลายทัศนียภาพของชุมชนด้วย		
24.วัสดุที่เหลือใช้ ที่เป็นมูลฝอยแห้งท่านควรทิ้งโดยกองกลางแจ้งร่วมกับเพื่อนบ้าน		
25. การทิ้งขยะในบริเวณบ้านเรือน เช่น ใต้ถุนบ้านโดยไม่มีการจัดเก็บข่มเป็นบ่อเกิดของเชื้อโรคและแพร่กระจายไปสู่ชุมชน		
26. พื้นที่เพื่อการนันทนาการหรือการกีฬา ควรมีอยู่ในเขตเทศบาลเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ		
27. การอนุรักษ์พื้นที่สีเขียว เช่น สวนสาธารณะ แหล่งนันทนาการ หรือพื้นที่เกษตรกรรมในเขตเทศบาลมีความจำเป็น ควรทำเป็นที่อยู่อาศัย หรือโรงงานแรมริสอร์ท มากกว่า		
28. การปลูกต้นไม้ริมทางหรือบริเวณชายหาดเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับชุมชน		
29. การตัดไม้ทำลายป่าส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศหรือสภาพแวดล้อมโดยรอบของเกาะ		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
30.การก่อสร้างถนนที่เป็นคันสูงขวางเส้นทางการไหลของน้ำ จะเป็นวิธีการที่ช่วยบรรเทาปัญหาน้ำท่วม		
31.บริเวณพื้นที่โดยรอบสถานที่สำคัญทางศาสนา หรือ แหล่งโบราณสถาน มีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมหรือกำหนดเกณฑ์การก่อสร้าง		
32.การจัดแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน หรือการทำ zoning มีส่วนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม		
33.ปัจจุบันประเทศไทยใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมพ.ศ.2535 เป็นกฎหมายหลักในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม		
34.ประชาชนในชุมชนไม่มีสิทธิ์ฟ้องร้องโรงแรม สถานบริการ สถานประกอบการ โรงงานที่ปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อตนเอง		
35.การจัดเก็บภาษีจากผู้ก่อมลพิษนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเนื่องจากสามารถนำ เงินภาษีที่เก็บได้มาปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม		
36.พื้นที่ที่ประชาชนในชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ถนน สวนสาธารณะ หากขาดมาตรการในการดูแลย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเสมอ		
37.การที่ให้ผู้ก่อมลพิษหรือของเสียเป็นผู้จ่ายค่าดำเนินการในการจัดการของเสียเป็นแนวทางที่ควรนำมาใช้ในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม		
38.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 เน้นให้รัฐเป็นหน่วยงานที่ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพียงฝ่ายเดียว		

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

คำชี้แจง

ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนของท่านมากน้อยเพียงใด โปรดทำเครื่องหมาย

✓ ลงใน ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่าน ให้ครบทุกข้อ

การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม	มาก	ปานกลาง	น้อย
การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ			
1. เมื่อมีการประชุมท่านจะเข้าร่วมการประชุมอย่างสม่ำเสมอ			
2. ท่านมีส่วนร่วมในการนำเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์หรือสามารถแก้ปัญหาของชุมชนในที่ประชุม			
3. ท่านมีส่วนร่วมในการชี้แจง และทำความเข้าใจเมื่อเกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับโครงการที่ดำเนินงาน			
4. ท่านร่วมพูดคุยหรือประชุมร่วมพิจารณาความเป็นไปได้ของกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับชุมชน			
5. ในกรณีที่การตัดสินใจเลือกโครงการที่ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาท่านแสดงความคิดเห็น ได้แย้งอย่างมีเหตุผล			
6. ท่านได้รับทราบปัญหาต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อมด้วยตัวของตนเอง			
7. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นในการปรับปรุงแนวทางในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ			
8. ท่านจะเห็นด้วยกับคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ของรัฐเมื่อได้มาปรึกษาหารือข้อดี ข้อเสีย ของ โครงการ หรือกิจกรรมกับประชาชนในชุมชนก่อน			
การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ			
9. ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่คนในชุมชน			
10. ท่านได้รับการอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ			
11. ท่านได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงินทุน แรงงาน หรือวัสดุอุปกรณ์ เพื่อการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ			
12. ท่านเป็นผู้ติดต่อประสานงาน เพื่อขอรับการสนับสนุนในด้านงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์จากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรเอกชน			
13. ท่านให้ความร่วมมือ ในการทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมกับเจ้าหน้าที่เสมอ			
14. ท่านร่วมดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน			
15. ท่านมีส่วนร่วมในการชักชวนเพื่อนบ้านในการช่วยกันรักษา และพัฒนาสภาพแวดล้อมต่างๆ ในชุมชน			

การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม	มาก	ปานกลาง	น้อย
16. ท่านเข้าร่วมฟังคำชี้แจงรายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติการของโครงการด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ			
17. ท่านให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการชุมชนในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม			
การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์			
18. ท่านมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อชุมชนมากขึ้น			
19. ท่านมีส่วนได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการต่างๆ ในชุมชน			
20. ท่านมีส่วนในการรับผิดชอบหากโครงการประสบปัญหาในกาดำเนินการ			
21. ท่านมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจากการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม			
22. ท่านและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากโครงการหรือกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม			
23. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน			
24. ชุมชนของท่านมีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น เช่น ชุมชนมีความสะอาด เป็นระเบียบ คนในชุมชนมีสุขภาพดี			
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล			
25. ท่านได้มีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐด้านสิ่งแวดล้อม			
26. ท่านได้ติดตามดูผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ			
27. ท่านได้ศึกษาผลการดำเนินงานของโครงการด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน			
28. ท่านได้ทบทวนผลการดำเนินงานตามโครงการเมื่อแล้วเสร็จ			
29. ท่านได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินผลในการดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน			
30. ท่านให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลหรือตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินผลกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน			
31. ท่านมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมตามความต้องการของประชาชนในชุมชน			

ส่วนที่ 5 ข้อมูลด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

คำชี้แจง

ท่านมีความคาดหวังด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพียงใด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านให้ครบทุกข้อ

ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ทำให้สิ่งแวดล้อมรอบชุมชนดีขึ้น น่าอยู่ขึ้น คนในชุมชนมีสุขอนามัยดีขึ้น			
2. เพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่วงศ์ตระกูล			
3. สามารถเพิ่มพื้นที่สีเขียว หรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในชุมชนได้			
4. สามารถที่จะติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ง่ายขึ้น			
5. ทำให้คนในชุมชนเกิดการรวมกลุ่มและทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อชุมชน			
6. ทำให้สิ่งแวดล้อมของชุมชนดีขึ้น เช่น ชุมชนมีความสะอาดเป็นระเบียบคนในชุมชนมีสุขภาพดี			
7. มีโอกาสได้แสดงความรู้ ความสามารถเพื่อพัฒนาชุมชน			
8. เพื่อเพิ่มความสะดวกในการประกอบธุรกิจ หรืออาชีพของท่าน			
9. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม			
10. เป็นช่องทางในการเพิ่มรายได้แก่ตัวเอง			
11. ทำให้ประชาชนในชุมชนได้รับความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต			
12. เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างประชาชนในชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ			
13. ทำประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการจัดการสิ่งแวดล้อม			
14. ทำให้มีความภาคภูมิใจที่ได้ทำ ประโยชน์ให้กับชุมชน			
15. เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้ความสำคัญ คำนึงกับชุมชนของท่าน			
16. ทำให้คนในชุมชนเกิดสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน			
17. ทำให้ปัญหาด้านขยะมูลฝอยในชุมชนลดลง			
18. อื่นๆ (ทำให้ชุมชนรู้จักคำว่าสิ่งแวดล้อมมากขึ้น)			
19. อื่นๆ (ทำให้คนไม่เห็นแก่ตัว)			
20. อื่นๆ (ทำให้ฝนตกตามฤดูกาล)			

ปัญหา และอุปสรรคจากการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน	แนวทางการแก้ไข
3.ด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/>
4.ด้านการประเมินผล <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/>

(ท่านคิดว่าข้อจำกัดของลักษณะพื้นที่ทำเลที่ตั้งของชุมชนและพื้นที่ในเขตเทศบาลจะก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนหรือไม่อย่างไร)

ขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความร่วมมือ

ภาคผนวก ข

การเป็นสมาชิกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

สำหรับการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1. กลุ่มกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน
2. ชมรมอนุรักษ์สมุย
3. ประธานคณะกรรมการชุมชน, ประธานกลุ่มอนุรักษ์ป่าเพื่อประชาชนมะเร็ต
4. กรรมการชุมชน
5. กลุ่มสตรี อาสาสมัครสาธารณสุข
6. กลุ่มชาวสวน
7. โครงการ SML
8. ผู้ใหญ่บ้าน, คณะกรรมการชุมชน
9. กลุ่มอาสาสมัครทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
10. กลุ่มพัฒนาชุมชนบ้านปลายแหลม
11. กลุ่มนักสืบชายหาด
12. กลุ่มพัฒนาป่าโกงกาง
13. กลุ่มประมงพื้นบ้าน
14. กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โครงการ Green Leaf, การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ ททท. ,
กลุ่มพัฒนาชุมชนของโรงแรมที่อยู่ในเขตหมู่บ้านปลายแหลม

ภาคผนวก ค

การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

การเข้ารับการฝึกอบรมของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1. อบรมการทำ EM ทำปุ๋ยชีวภาพ
2. สมุยกับปัญหาสิ่งแวดล้อม
3. เก็บขยะริมหาด
4. อบรมผู้ทำหน้าที่ดูแลความสงบ เรียบร้อย ความสะอาด ความเป็นระเบียบของหมู่บ้าน
5. อบรมโครงการอนุรักษ์ชายฝั่งทะเล
6. อบรมการปลูกป่า (6)
7. อบรมแยกขยะและให้ผู้คนมีจิตสำนึกในการทำลายสิ่งแวดล้อมในพื้นที่
8. อบรมการจัดเก็บและแยกขยะมูลฝอย
9. อบรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
10. อบรมการกำจัดขยะมูลฝอย, การบำบัดน้ำเสีย, การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
11. อบรมการบำบัดน้ำเสีย
12. อบรมการเก็บขยะในทะเล
13. อบรมรณรงค์ความสะอาด
14. อบรม เตาเผาขยะของอำเภอสมุย
15. อบรมนักสืบชายหาด
16. อบรมการทำบ่อบำบัดน้ำเสีย
17. อบรมการอนุรักษ์ป่าโกงกาง
18. อบรมภาวะโลกร้อน .การรีไซเคิล
19. อบรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกาะสมุยเกาะพะงัน (2)
20. อบรมการอนุรักษ์ปะการังชายฝั่งทะเลของอำเภอไทย
23. การอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเล
24. การตอบปัญหาเตาเผาขยะเทศบาลตำบลเกาะสมุย
25. เทศบาลเกาะสมุยจัดอบรมประจำปี
26. ไปดูงานกับเทศบาลต่างจังหวัดปีละ 1 ครั้ง เคยเข้าร่วมโครงการปุ๋ยชีวภาพกับเทศบาล
27. อบรมสาขาสาสมัครพัฒนาสิ่งแวดล้อม
28. การอบรมผู้นำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน

ภาคผนวก ง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

เหตุผลที่คิดว่าที่ได้รับประโยชน์จากการเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

1. ลดการใช้จ่าย นำขยะมาใช้ให้เป็นประโยชน์
2. รมรงค์ให้ชุมชนสร้างพื้นที่สีเขียว จัดเก็บขยะให้เป็นที่ก่อนเวลาเก็บของรถขยะ
3. ทำให้ชุมชนมีความน่าอยู่มากขึ้น
4. เพราะจะช่วยสร้างความสะอาด ความสวยงาม และช่วยทำให้อากาศดีไม่มีมลพิษและช่วยสร้างความสามัคคี
5. ทำให้เห็นความเจริญของชุมชน
6. ทำให้เห็นความเจริญของชุมชนมากขึ้นกว่าเดิม
7. การดูแลสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเล ช่วยกันรักษาสภาพความเป็นหาดทรายและพืชชายฝั่งอันเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศน์ทางธรรมชาติ
8. ได้รู้ถึงการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระเบียบและวิธีการทำให้ชุมชนของตนเองสะอาด น่าอยู่
9. รู้จักวิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น
10. เพราะอย่างน้อยได้ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกับสิ่งแวดล้อม
11. ทำความเข้าใจและการรักษาความเป็นสิ่งที่เป็นธรรมชาติ การดูแล การจัดการ
12. จัดตั้งถังขยะเพิ่มขึ้น, บอกกล่าวผู้ประกอบการให้ติดตั้งบ่อบำบัดน้ำเสีย, ดูแลผู้ทำลายธรรมชาติ โดยการตั้งกฎปรับ
13. นำมาใช้ในครอบครัวเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย
14. นำมาปรับใช้ ให้คำแนะนำสมาชิกในชุมชน
15. ทำให้สิ่งแวดล้อมในทะเลดีขึ้น
16. นำไปใช้ประโยชน์ในการกำจัดขยะ การแยกขยะ และมูลฝอยต่างๆ ที่ถูกวิธีในโรงเรียน
17. การรักษาความสะอาด และสภาพแวดล้อมธรรมชาติในหมู่บ้านที่ตนเองอาศัยอยู่
18. การใช้ทรัพยากรทางทะเล ที่ไม่ทำลายระบบนิเวศน์
19. มาช่วยแนะนำชาวบ้านให้เข้าใจดียิ่งขึ้นก่อนลงมือปฏิบัติ
20. นำมาปฏิบัติจริงกับชุมชน
21. ทำให้ชุมชนรู้สามัคคี และได้ร่วมมือกันแก้ไขปัญหา
22. การกำจัดขยะ แยกขยะ บำบัดน้ำเสีย
23. รมรงค์ให้ชาวบ้านช่วยกันปลูกป่าชายเลน เพื่ออนุรักษ์สัตว์น้ำ รักษาระบบนิเวศน์
24. หลายๆ สิ่งที่โยงโยกันในระบบนิเวศน์ นั้นอยู่รอบตัว เราควรดูแล รักษา

25. นำเศษอาหารมาทำปุ๋ยหมัก
26. มีความเข้าใจในการกำจัดขยะมูลฝอย จัดแยกขยะได้ถูกต้อง ลดปริมาณขยะลงได้มาก
27. สามารถนำไปเสริมสร้างความรู้ให้ทุกคนร่วมกันดูแลและอนุรักษ์ชายฝั่งทะเล
28. เพราะได้รับทราบปัญหาของขยะมูลฝอย หาวิธีแก้ไขให้ขยะลดลง และวิธีกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องวิธี
  29. ได้รู้วิธีรักษาความสะอาดชายทะเล
  30. ถ้าคนในปัจจุบันมีจิตสำนึกในเรื่องสิ่งแวดล้อม ก็ควรช่วยกัน
  31. สามารถนำความรู้มาสอนแก่เพื่อนบ้านได้
  32. ทำให้ชุมชนมีความน่าอยู่มากขึ้น
  33. ทำให้ในชุมชนมีถนนสะอาด และมีความคิดเห็นในการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น
  34. ต้องแนะนำให้ชาวบ้านเขาเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม
  35. ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้าน ช่วยกันรักษาความสะอาด
  36. นำมาจัดระบบการระบายน้ำสะดวกในพื้นที่สวน
  37. เราสามารถแยกขยะเปียกแห้ง แก้ว พลาสติก ออกมาเป็นประเภท เพื่อนำไปทำลายหรือย่อยสลายโดยไม่มีอันตรายต่อชุมชน

ภาคผนวก จ

สื่ออื่นๆที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่าให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม

สื่ออื่นๆที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่าให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม

1. เทศบาลน่าจะมีโครงการณรงค์ ไปสู่สถานศึกษาเพื่อเผยแพร่และสร้างเสริมนิสัยการรักษา อนุรักษ์ และเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม
2. รูปภาพ ทิวทัศน์
3. ปากต่อปากจากผู้ที่เกี่ยวข้องจนถึงชุมชน ป้ายรณรงค์ที่มีวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อม
4. จากผู้นำชุมชนที่ได้พบปะพูดคุย
5. เจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ทำการอบรมหรือให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน หรือชุมชนในหมู่บ้านให้เข้าใจปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหาแก่ชุมชนต่าง ๆ
6. จัดตั้งกลุ่มพัฒนาชุมชนให้ความรู้และลงพื้นที่ปฏิบัติงานตามชุมชน
7. มี คือการบอกต่อ ๆ กันเป็นทอดๆ ซึ่งสามารถช่วยให้ชาวบ้านรับข่าวสารเร็วยิ่งขึ้น
8. จากผู้นำชุมชน อาทิ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการชุมชน
9. จากเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น อำเภอ และเทศบาล
10. ผู้นำชุมชน, ผู้ใหญ่บ้าน, บุคคลที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนนั้นๆ โดยการถ่ายทอดถึงบุคคลในหมู่บ้านโดยตรง เช่นเดียวกับการ ทำแบบสอบถามนี้ เพราะจะได้รับทราบซึ่งปัญหาและวิธีที่บุคคลภายในหมู่บ้านต้องการในการแก้ปัญหาพื้น ๆ และได้รับทราบว่าปัญหาใดเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับเขา
11. เปิดอบรมให้ความรู้กับคนในชุมชน
12. ทำกิจกรรมให้คนในชุมชน นักเรียน นักศึกษา
13. เทศบาลน่าจะมีกล่องรับความคิดเห็นจากประชาชนให้มากขึ้นเมื่อมีข้อมูลหลายๆ ทำให้การตัดสินใจง่ายขึ้น
14. ควรจะมีผู้ใหญ่บ้าน-กำนัน ควรให้ความรู้กับชุมชนบ้าง
15. ปากต่อปาก เล่าสู่กันฟังถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับมาให้ผู้ที่ยังไม่รู้ได้รับทราบแล้วบอกต่อกันไปในชุมชน
16. การประชุมผู้นำท้องถิ่น แล้วนำมาขยายให้กับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้ผู้นำมีบทบาทของตนเอง
17. โดยการจัดทิศทางหลักบริหาร จัดการงานด้านต่างๆ มุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึก โดยการสอดแทรกจิตสำนึกในด้านกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

18. เจ้าหน้าที่รัฐควรจะให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากการทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง เจ้าหน้าที่ควรจะไปแก้ปัญหเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง โดยชี้ให้เห็นถึงโทษของการทำลายสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่รัฐควรใช้นโยบายในการป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

19. การให้ข้อมูลข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อม สิ่งที่น่าจะเป็นผลดีนั้นน่าจะเป็นการใช้วิธีการณรงค์ เข้าถึงตัวประชาชน และจัดทำกิจกรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาสภาพแวดล้อม ซึ่งถือเป็นสื่ออย่างหนึ่งอันจะทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารดีที่สุด

20. การพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน หรือ การแสดงความคิดเห็น

21. ผู้นำชุมชน

22. การติดป้ายโฆษณา

23. การอธิบายปากต่อปาก การชักชวนเยาวชน

24. การปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการให้ความรู้จากผู้นำในชุมชนนั้นๆ

25. นิติสารประจำท้องถิ่น โบชัวที่ทำแจกนักท่องเที่ยวว่าจะแทรกเรื่องของสิ่งแวดล้อมเข้าไปด้วย เพราะนักท่องเที่ยวเองก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเช่นกัน

26. หน่วยงานของรัฐ ส่วนกลางน่าจะเข้ามาจัดกิจกรรมกับหน่วยงานในพื้นที่เพื่อการเข้าถึง

27. การฝึกเด็ก ๆ ในโรงเรียน จากนักเรียนสู่ผู้ปกครอง

28. กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ โรงแรมและรีสอร์ท

29. บุคคลของทางการ ควรที่จะให้การอบรม แนะนำและให้ความรู้กับประชาชนในชุมชน เข้าถึงปัญหาของประชาชนให้มากกว่าที่เป็นอยู่

30. ให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานออกเพิ่มระเบียบ ให้ความรู้เพิ่มเติม 1 – 3 เดือน/ครั้ง

31. ได้มีการออกสำรวจ หรือรณรงค์, ประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง

32. ในปัจจุบันใช้การสื่อสารทางด้านคอมพิวเตอร์กันมากขึ้นพอสมควร ดังนั้นการกระจายข่าวทางด้านคอมพิวเตอร์-อินเทอร์เน็ตนี่น่าจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ดี

33. ต้องให้ผู้นำชุมชนปลูกจิตสำนึกกับผู้คนในชุมชนให้เข้าใจในด้านนี้

34. ทางโรงเรียนใกล้บ้านควรรวให้นักเรียน นักศึกษาช่วยรณรงค์

35. ให้ทางผู้ใหญ่หรือกำนันเป็นผู้บอกกล่าว

36. การจัดขบวนรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมและบอกถึงปัญหาและวิธีการรักษาสิ่งแวดล้อม

37. ทำแบบค่ายอาสาชุมชน โดยมีการฝึกอบรมให้ชุมชนรักษาสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่

38. เดินสำรวจด้วยตนเอง ไปพบปะและให้คำแนะนำอย่างถูกต้องและถูกวิธี อย่างน้อย 1-2 ครั้ง/เดือน

39. หน่วยงานหรือผู้นำสิ่งแวดลอมเพื่อที่จะแนะนำเพิ่มเติมในสิ่งที่เราไม่รู้

40. การเรียกประชุมภายในชุมชน

41. มีโครงการฝึกอบรมให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการชุมชน กรรมการหมู่บ้าน ผ่านมาให้
ความรู้ ความเข้าใจ แก่ประชาชนก็ดี

